

Szerkesztőség

Arad, Acsev-palota.

Kiadóhivatal:

Aradi Nyomda Vállalat.

Bulev. Regele Ferdinand 4/22
(József főherceg-ut.)

Sürgőny cím: Közlöny, Arad.

Telefonszám:

Szerkesztőség és kiadóhivatal
151.

Megjelenik naponta reggel.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

Főszerkesztő: STAUBER JÓZSEF.

ELŐFIZETÉS

HELYBEN ÉS VIDÉKEN

Egész évre 1080 Lej
Fél évre 540 Lej
Negyed évre 270 Lej
Havonta 90 Lej

Hirdetések szerint

Egyes szám ára 5 lej,
vasárnap 6 lej.

Buzarestben 50 banival több

Kivégezték az olasz anarchistákat

Amerikai időszámítás szerint éjjelkor tiltották villamosokba Saccot és Vanzettit. — A védők az utolsó pillanatban hallatlan erőfeszítéseket tettek a kegyelem kieszközölésére, de Fuller kormányzó hajthatatlan maradt. — Drámai jelenetek a kivégzés alatt. — A kivégzés ellen tüntetők megrongálták a Népszövetség gení palotáját.

(Az Aradi Közlöny távirati tudósítása.) A kocka eldőlt. Minden kérvény, tiltakozás, merénylet és intervenció dacára fegnap éjszaka, néhány perccel éjjel után megtörtént a két anarchista, Sacco és Vanzetti kivégzése. Az egész világ közvéleményének, az egyes államok kormányainak, a pápának, a tudományos és művészeti világ kitűnőségeinek közbenjárása megtört a hajthatatlan Fuller kormányzó akarátán, aki minden fenyegetés, minden kérés dacára a villamosokba tiltotta a két halálraíteltet. Itélt az Ember... Keményen, határozottan, bátran férfian. Az egész világ tiltakozása sem remegtetette meg szívét és a kezében levő tollat, a mellyel keresztül huzta a kegyelmet esedező kérvényt. Halált kiáltó tömegek fenyegetései nem hajlították meg Boston kormányzójának kemény, egyenes gerincét, rombolásokat ígérő bombák dörgő hangjai sem riasztották vissza. A pápa és Mussolini kegyelmet kérő táviratait talán el sem olvasta, mert ő, az ember igazságát akart. Fuller kormányzó ott ült képekkel és perzsákkal díszített irodájában és íróasztalán fokúdt a kegyelmi kérvény és talán százai a fenyegető leveleknek. Vajjon mit gondolhatott, amikor leült íróasztala mellé. Talán megvetően dobta el magától a fenyegető leveleket, amelyek halálért halált ígérnek és félredobta a kegyelmi kérvényt is, mert ő, a kormányzó, akinek kezeire egy tartomány társadalmának békéjét bízták, aki nem engedhet szívéhez férközni könyörgő szavakat, akinek nem szabad hallania a sirást és látnia a könynyeket, akkor, amikor neki az a hívatása, hogy megőrizze a rendet, amely alapja a békének és nyugodt munkának. A rendért, békéért való rajongás eszméje és hite beidegződött az ősz-

haju kormányzóba, aki ezért az eszméért életét is hajlandó feláldozni. És tul a kivégzés borzalmain, meg kell mondanunk, hogy ez az őszhaju ember gerinces, bátor és hős, aki hitéért szembeszállt az egész világgal.

Lehet, hogy a kormányzó nagy harcot vívott önmagával, mielőtt kimondta volna az utolsó szót. Hiszen ő is tudta, hogy két ember élete fölött rendelkezik és ha az ítéletet végrehajjták, változhatatlan tényt állít a világ elé, amely talán majd ő felette is ítélkezni fog. A kormányzó tenyerébe hajtotta fejét és gondolkodott. Látta a két elítéltnak a meggyötört életért esedező pillantását, hallotta képzeletben a könyörgő szavakat, látta a villamosokba halálra dermedt emberek utolsó megrözenését és a maga családjára, gyermekeire gondolt, akik aggódva várják őt haza minden nap, mert hiszen egy bomba, vagy egy revolvergolyó és neki is vége van. A kormányzó talán habozott is egy pillanatra, talán már kezébe is vette a tollat, amellyel alá akarta írni a kegyelmet, de az utolsó pillanatban észbe jutottak a törvények, amelyeknek tiszteletét minden idegszála megköveteli, észbe jutott a bírói presztizs, melynek megőrzése egy a tartományának rendjével. És ezek az utolsó gondolatok ledöntötték minden önzést, elűntették minden érzékenységet, amelyek megakarták gyöngíteni a rendért és törvénytiszteletért való hitét. Az ősz kormányzó szemé nézve a halállal, szembeállva az egész világgal, csak a maga hitét, meggyőződését követve, aláírta a halálítéletet, mert — úgy lehet — a rendért és békéért aláírta volna a maga halálítéletét is. A kivégzés s az ezt közvetlenül megelőző események részleteiről alábbi távirati tudósításunk számol be:

Utolsó kísérletek a kegyelemért.

A halálraítelték megmentésére irányuló akció egészen az utolsó pillanatokig folyt. Musmanno védő az igazságügyminiszterium Sacco és Vanzettire vonatkozó aktáit átvizsgálta és megállapította, hogy a két halálraítelt olasz a vörös Hstán szerepel, ami a bíróság részéről oly nagyfokú elfogultságra adott okot, hogy Musmanno szerint, a tárgyalás és az ítélet már kezdettől fogva semmisnek volt tekinthető. Ennek ellenére azonban a revíziós kérelmet elutasították. Általános meghökkenést okozott azonban Brandeis bírónak a megokolása, amelyben kijelentette, hogy családjának egyes tagjai tulságos érdeklődést tanúsítottak Sacco és Vanzetti ügye iránt és ha most a halasztó indítványnak helyt adna, a dolognak az a látszata lenne, mintha a legfelsőbb törvényszék egyik bírójának személyi okokból befolyásoltatni engedné magát.

A hétesztendő halálfelelem már kegyelmet érdemel.

Branting György svéd jogtudós, a Sacco és Vanzetti ügyének megvizsgálására küldött bizottság egyik tagja a Vossiche Zeitung hasábjain kétségtelenül bebizonyította Sacco ártatlanságát. Elmondotta, hogy Sacco alibit

igazolt a bíróság előtt, amennyiben 1920. április 15-én, tehát a southbraintreei gyilkosság napján, megjelent a bostoni olasz konzulátusnál, hogy a maga és családja részére utlevelét kérjen Olaszországba. Sacco személyenkinti fényképek helyett egy családi csoportképet hozott, ami hangos derűtséget keltett a konzulátus utlevelosztályán, úgy, hogy ez a látogatás ma is emlékezetes. A bíróság azonban ezt az igazolt alibit nem vette figyelembe. Ugyancsak aktaszzerűen bizonyosodott be a tárgyalás folyamán, hogy Sacco a legpontosabb, legdolgosabb munkás volt, aki példászerű családi életet élt. Vanzettit szintén mindenki szerette és a massachusettsbeli Plymouth városban, ahol Vanzetti élt, maguk a rendőrök is csak jót beszélnek Vanzettiről. Branting leszögezi cikkében, hogy teljesen megvan győződve a két olasz ártatlanságáról. A londoni jelentések szerint Galsworthy, a híres angol író is táviratozott a kivégzés elhalasztása érdekében. Táviratában megírta, hogy embereket, akár bűnösök, akár ártatlanok, hét évig a halálfelelem torturája alatt tartani és azután kivégezni oly tett, amely elborzasztja a világ lelkiismeretét. Ha Amerika ezt meg-

teszi, úgy olyan kárt okozott magának, amelyet barátai igen keserűen sajnálnak.

Fuller kormányzó hajthatatlan maradt.

Bostonból jelentik, hogy a védelem azzal a megokolással fordult közvetlenül a kivégzés előtt az igazságügyminiszterhez, rendelje el az újrafelvételt, miután az akták között kétségtelen bizonyítékokat találtak arra vonatkozólag, hogy csak azért végzik ki Saccot és Vanzettit, mert anarchisták. A kivégzés előtt két órával azután megérkezett az igazságügyminiszterium válasza, amelyben közölte, hogy az iratok között egyetlen okmányt nem találtak, amely a halálraítelték szempontjából érvényes körülményként jöhetne tekintetbe. A kivégzés előtt természetesen nagyszabású tüntetések voltak. A fogház előtt egész éjszaka tüntettek, azonban a kivégezést rendőrség és katonaság a legcsekélyebb rendezvényt lezáróztatással torolt meg. Este 11 óráig 120 letartóztatás történt. Fuller kormányzóhoz az utolsó percben 800.000 amerikai munkás kegyelmi kérvénye érkezett, azonban a kormányzó nem hívta össze az állami végrehajtó bizottságot s ez mindenki előtt világossá tette, hogy a kormányzó nem él kegyelmi jogával és a kivégzés elkerülhetetlen. Musmanno védő az este folyamán még egyszer felkereste Fuller kormányzót, akinél tíz percig tartózkodott, de eredménytelenül.

Véres összeütközésekbe robbantak át a tüntetések.

A pittsburgi jelentések szerint tegnap véres összeütközések voltak a tüntető tömegek és a rendőrség között. Egy rendőrt agyonszurkáltak. A newyorki jelentések szerint a kommunisták tegnapi gyűlésén 30.000 ember vett részt és öt szónok öt szószékről beszélt a tömeghez. A gyűlés határozati javaslatot fogadott el, amely szerint Sacco és Vanzetti neve, ha a kivégzés valóban megtörténik — harci kiáltása lesz a világ jogaitól megfosztott munkásságának. A gyűlés után szintén véres összeütközések voltak a tüntetők és rendőrök között. A bankok épületeit és a tőzsdét erős őrségek védik és azokat az embereket, akiknél gyanus külsejű csomagot látnak, nem engedik be a banknegyedbe.

A halálraítelt apa bucsulevele a fiához.

Sacco tegnap délután levelet írt 14 éves Dante fiának. Hét gyötrelmes év után — írja a levélben — végre elérkezett az utolsó pillanat. Rengeteget szenvedtünk és hiába követeltünk szabadságot. Nagyon szerettem volna, ha még láthatlak volna, de most már örülök, hogy nem kell végignéznem halálküzdelmünket. Vanzetti teljes apátiában töltötte az utolsó órákat. Félig deliriosus állapotban mormolta állandóan: A törvénytől már mit sem várok, de várom a milliók tiltakozó szavát. Az emberiség talán még megmenthet bennünket. Segítetek rajtunk, emeljétek fel még egyszer tiltakozó szavakat, siessetek, mert késő lesz.

Nagy előkészületek a kivégzésre.

Este közölte a fogházigazgató az elítéltekkel, hogy az éjszaka meg kell halniok, mire Vanzetti kijelentette: Bele kell törődnünk a változhatatlanban. — Madeiro a harmadik halálraítelt aludt és felébredt, közömbösen fogadta a hírt. Már jóval a kivégzés megtörténte előtt 200 állami és városi rendőr helyezkedett el azokon az uccákon, amelyek a fogház-

hoz vezettek. Mindegyik rendőr kezében falkya. Arról a folyóról, amely a fogház mellett folyik, eltávolították minden hajót és csak a rendőrhajók cirkáltak, erős fényszóróikkal megvilágítva az egész tájat. Azok az ucsók, amelyeket a rendőrök nem zártak le, zsúfolásig megteltek emberekkel. A börtön udvarán két század katonaság állott. A fogházigazgatóság a kivégzés sorrendjét a következőképpen állapította meg: három perccel éjfél után kivégzik Madeirost, a többszörös spanyol gyilkost, után Saccot, majd végül Vanzettit.

Sacco és Vanzetti éjjeli kivégzése.

Az utolsó órák eléréskor papot küldtek az elítélteknek. Vanzetti és Sacco azonban visszautasították az utolsó vigaszt. Amikor Saccot a kivégzési kamarába vezették, sápadt volt, de bátran viselkedett. Amikor beért a kamarába, olasz nyelven kiáltotta:

— Sokáig éljen az anarchia. Majd felszólítás nélkül ült be a villamosszékbe. Amikor hozzászijazták a székhöz, azt mondta:

— Isten veled, feleségem, gyermekeim és barátaim. — majd amikor bekapcsolták a villamosáramot kijelentette:

— J6 estét uram. — utána még utolsót sőt hájtott. Az amerikai időszámítás szerint 12 óra 19 perckor konstatálták a halált.

Amerikai időszámítás szerint Vanzettit husz perccel éjfél után, azaz európai számítás szerint háromnegyed hat órakor ültették a villamosszékbe. Nyugodtan viselkedett és kijelentette, hogy:

— Sohasem vallottam be a gyilkosságot, mert én nem is vagyok képes bűnre. Amikor odaszijazták a székhöz, így szólott:

— Mindenkinek megbocsájtok, akármit követett el ellenem.

Hat perccel később megállanították a halált. A kivégzésen Hendry fogházigazgató, Capen sheriff, öt fogházor, négy törvényszéki orvos és az Associated Press tudósítója volt jelen.

Rombolás a Népszövetség genfi palotájában.

A genfi jelentések szerint a kivégzések

hatása alatt nagy tüntetések folytak város-szerint. A tüntetők és a rendőrök többször megütköztek és a verekezés folyamán a rendőrök a tömegbe löttek. Egy polgár meghalt. A

Katasztrófális méretű gyermekveszedelem Bucarestiben

Mind nagyobb mérvben terjed a gyermekbénulás a fővárosban. — A kormány nagy összeget szavazott meg az óvintézkedések megtételére.

(Az Aradi Közlöny Bucaresti tudósítójának távirata.) A Dimineata mai számának jelentése szerint a fővárosban grasszóáló gyermekbénulási járvány egyre nagyobb méreteket ölt. Ujabbán is több mint száz esetet jelentettek be az egészségügyi hatóságoknak. Illetékes körök attól tartanak, hogy a veszedelmes járvány vidékre is áttérjed. A kormány maga is komoly intézkedéseket tesz a veszedelem megállítására és nagyobb összeget szavazott meg az óvintézkedések megtételére. A járvány terjedése kapcsán nem tartjuk érdektelennel a veszedelmes betegség különböző jelenségeinek ismertetését.

A gyermekbénulás ragályos fertőző betegség, amely emberről emberre terjed, részint megbetegedett személyek, részint egészséges fertőzőhordozók útján. Eddig Svédországban, Norvégiában, Németországban, Ausztriában, az Egyes. Államokban, stb. észlelték járvány alakjában fellépő gyermekbénulási megbetegedéseket. Minél kisebb a gyermek, annál nagyobb a fertőzés lehetősége, csecsemők, de felnőttek is megbetegedhetnek. Epeny kezdődik, mint más fertőző betegség; láz, gyuladásban levő torok, megnagyobbodott nyakmirigyek, gyakran gyomor- és bélzavarok, hányás, stb. Kisebb gyermekeknél rángógörcs, nagybáknál hidegrázás.

A rövid ideig tartó (2—10 nap) lázas szak után a betegség jellegzetes alakja, a hűdés fejlődik ki. Egyes kivételes esetekben ilyen lázas szak ugyasólván nincs is és talán csak egy nyugtalanabb éjszakában nyilvánul meg és a reggelre felébredt gyermekeken a azüldök későbbesve látják egy végtagnak talán nem is csekélyfokú bénulását. A hűdés különösen az alsó végtagokat éri, kevésbé gyakran a törzset és a felső végtagokat. A hűdés kiterjedhet mindkét végtagra, vagy csak az egyik kézre, vagy lábra. Teljes bénulásnál a hűdött vég-

tüntető tömeg megröghanta a Népszövetség palotáját és az üvegverandát, amelyben a tanács üléseni szokott. A verandát a berendezéssel együtt teljesen elpusztították.

tag fölemelve és leeresztve erőtlennül, álettellenül esik le. A beteg a hűdött testrésztben sokszor fájdalmat érez, különösen, ha megmozgatjuk azt. Ha a bénulás tetőfokát elérte, a hűdési folyamatot a helyreállító, reparációs időszak váltja fel, amikor is a bénulások spontán, minden kezelés nélkülül visszafeloldása veszi kezdetét. A reparáció néha olyan szembeszökő, hogy eléggé súlyosfoku hűdések is rövid néhány hét alatt csaknem teljesen visszafeloldódnak. A gyermek közérzete ez időszakban csaknem teljesen normális, a kedélye azonban még mindig kívánnivalót hagy maga után, a nyugtalan alvás, a gyorsabb szellemi kifáradás még hónapokig is eltarthat. A magától való visszafeloldás lehetősége egy éven belül fennáll ugyan, de hetek, hónapok elteltével mindinkább csökken annak a valószínűsége. Ha a magától való visszafeloldásra már remény nincsen, fizikális gyógyítók, szak-szerű gimnasztikai gyakorlatok, massage, villanyozás, stb. jönnek alkalmazásba, esetleg még orthopéd-sebészeti kezelés hozhat még javulást.

Ha egyes végtagok, vagy izomszövetek hűdése nem felelődik vissza, ugy nyomorékká lesz a gyermek. Teljes kétoldali alsó végtag- és farizomhűdésnél a beteg végleg nyomorékká válik s csak kézen kuszva bír fáradságosan tovaszuszni a földön. Ezek az úgynevezett „Handgängerok.“ A halálozás — a járvány súlyosságának természetét szerint 12—14 százalékra tehető, a hűdés teljes visszafeloldása 15 százalékban van meg. A fertőzést előidéző baktériumot még biztosan nem ismerik. Megelőzésére vonatkozólag csak a többi fertőző betegségekhez hasonló óvintézkedések tartathatók szem előtt. A megbetegedettek fertőző képessége sokáig fennáll. Alapos fertőtlenítés, a megbetegedett gyermekek elkülönítése szigorúan kerestülviendő. Ha biztos specifikus gyógyeljárás eddig nincs is, az utolsó években folytatott sze-

T A R C A.

Aradiak a verduni csatatéren.

Kirándulás a borzalmak harcmézelére. — Ahol a nagy háboru legvéresebb ütközetei dultak,

Érdekes és érdeklődésre kótségtelenül számot tartó utálevetel kaptunk ma. Parecz György aradi igazhalkató. Parecz Béla dr. volt országgyűlési képviselő fia jelenleg Franciaországban tartózkodik. Nancyban az egyetemen, ahol szüneti kurzuson vesz részt. A tanfolyamon résztvevők — leányok. Nink ve, kesven — társaskirándulást rendeztek a világháboru legvéresebb csatahelyeire. Verdunba és vidékére. Erről a kirándulásról számol be az alábbi ízet érdekes levél:

Nancy felől három nagy turaautóbuszal megyünk Saint-Mihiel felé, Saint-Mihiel előtt megállunk. A hegyoldalban betonépítmények és drótkadályok: ezek voltak a német parancsnokság és a tartalék erődítményei. Vezetőnk, aki mint francia tartalékos tiszt, maga is volt Verdun alatt, irigykedve mondja, hogy milyen nagyszerű, kényelmes állásai voltak itt a németeknek; hetekig tartottak itt egész ezredeket tartalékban. Bemegyünk az erődítményekbe; vak sötétség, csak lámpással lehet járni, az egész erődítmény alig magasabb egy méternél, még nálamnál jóval alacsonyabb emberek is alaposan meggörnyednek. Borzasztó lehetett itt élni, ezredeknél összezsúfolva, a napvilágot nem látva, négykézláb járva; borzasztó lehetett csak egy napig is, nem-hogy hetekig.

Saint-Mihiel. Kis városka, a háboru-előtt helyőrsége négyszer akkora volt, mint polgári lakossága. A periferiákon a kaszárnyák rommá löve, de a városka teljesen rendben van, olyan, mint a többi francia kis város, csak minden olyan nagyon u j itten, a templom, a házak. Tovább megyünk Verdun felé.

Verdun. Itt már nem lehetett olyan hamar eltüntetni a háboru nyomait. A Meuse-parti házsorok, a város hajdani büszkeségei, romokban hevernek, csak most kezdik újraépíteni. A város többi részén már alig lehet látni romokat, itt is minden u j. Először a városházára megyünk, megnézzük a világháboru muzeumát. Háborus képek, falragaszok, frontújságok, fegyverek stb. és a háboru más szomorú emlékei: kenyérjegyek, hisztjegyek, husjegyek. Innen a székesegyházba megyünk. Kivülről alig látszik megrongáltnak. Belépvé, csodálkozva látjuk, hogy a kívülről imponáns templomnak milyen kicsi a belseje; nagyon egyszerű, de teljesen ép. A kalauzózó abbé azonban egy kis ajtóra mutat, amelyen keresztül átme gyünk a tulajdonképeni székesegyházba. Ekkor látjuk, hogy ahol eddig voltunk, az egy kórus alatti rész, a hajó egy kis darabja, amelyet ideiglenes fal választ el a székesegyház többi részétől és amely egyelőre egyedül szolgálja az Isten dicsőségét.

A tulajdonképeni székesegyház belseje siralmas látványnyújtó romhalmaz. A tető beomolva, ide csapott be két gránát. A híres, festett ablakok közül persze egy sem maradt meg, falécekkel pótolták egyelőre ezeket. Egyedül a baldachin maradt ép, amelyet csak a 18-ik század vége felé építettek. A székesegyház melletti kolostor szintén nagyon meg van rongálva. De minden szerencsétlenségben van valami vigasz. A székesegyházat, amely a 12. századból való, a 18. század végén modernizálták, befalazva sok értékes részletet. Most a restaurálással ezek előkerülnek és a székesegyház ismét eredeti szépségében, ősi pompájában ragyoghat, feltéve, ha lesz pénz a restauráláshoz. Az abbé abban reménykedik, hogy egyszer csak idevetődik valami bőkezű amerikai...

A következő állomás a verduni citadella. Fent a tetőn egy zuávezred kaszárnyája. A hegy gyomrában egy egész földalatti kis város,

van. Itt volt a francia csapatok főparancsnoksága. A vezető megmutatja a tiszti „lakások“-at. Kis fabokszak, az egész butorzat: egy fapad, egy vízes üveg és egy — tükör. (Ugy látszik, a francia tiszték még a föld alatt is sokat adtak magukra.) Egyedül Pétain marsall boksza tágasabb; ágy és két karos-zék is van benne. A tanácsterem azonban egész elegáns, egy része muzeummá van átalakítva, amíg — a béke tart.

Elhagyjuk a várost. Az első állomás a „Tranchée des Baionettes“ (szuronyárok). Hatalmas kőkapu, — amelyet Ranc amerikai polgár bőkezűsége emelt, — fogad a következő felhással:

„A la Memoire des Soldats Français, qui dorment debout, le fusil en main, dans cette tranchée. Leurs Frères d'Amérique“.

(„A francia katonák emlékezetének, akik állva, puskával a kezükben alszanak ebben az árokban. Amerikai testvéreik“.)

Az emlék egy hosszú, nyitott, oszlopos, alig egy méter magas folyosóban folytatódik, amely a betemetett lövészárkot védi. Háromszáz ember van ez alatt eltemetve. 1916. június havában Pétain marsal kiadta a parancsot: „Senki se nézzen hátra, ha egy csapat elveszt egy lövészárkot, vissza kell, hogy foglalja, bármibe kerül is“. Ezt a fontos árkot a 137. gyalogezred két százada védte. Az utolsó napon a németek pergőtűzet indítottak erre a pontra. Abban a pillanatban, amikor kiadták a parancsot a rohamra, több lövés talalta az árkot, amelyek megölték a védőket és betemették az árkot. Ha az ember benéz a folyosó ár-
kádjai alá, látja, hogy a földből sűrűn állnak ki a rozsdás szuronyok. A szuronyok mellé egy-egy fakereszt van beállítva: Français inconnu — Mort pour la France“. (Ismeretlen francia — Meghalt Franciaországért) felirással. Bor-

rotherápiás kísérletek eredményei a kezelés tekintetében új horizontot állítanak eléink. Igen valószínű, hogy a közeljövőben már oly biztos szerrel fogunk rendelkezni a kórral szemben, amellyel nemcsak a halálozási számot állítjuk alá, hanem — s ez volna különösen kívánatos — az irrepara-

bilis hűdések kifejlődését is meg lehet majd gátolni.

Az egészségügyi miniszter a fővárosi gyermekbénulási járvány terjedésére való tekintettel különben a jövő héten országos egészségügyi ankétot tart a fővárosban.

Barabás Béla Jugoszlávia magyarságáról.

Az aradi Magyar Párt vezére elmondja a magyarság érdekes szereplését a jugoszláv választási harcokban.

(Arad, aug. 23). Négyheti nyaralás után — mint meg is írtuk — tegnap érkezett haza Barabás Béla dr., az aradi Magyar Párt elnöke, aki a jugoszláv Nemes-Militicsen lakó rokonainál nyaralt. Jugoszláv tartózkodása alatt Barabás Béla közvetlen közlőrel megfigyelhetett egy igen érdekes választási kampányt, minthogy éppen most lesznek Jugoszláviában a képviselőválasztások. Az ottani politikai helyzetről és a mostani választási körtekeskedésről a következő érdekes részleteket mondta el ma közvetlen megfigyelése alapján:

— A választások előtt szabad agitáció és korteskedés van és körülbelül huszonöt-harminc párt küzd egymással Jugoszláviában. A legerősebbek — a jelenlegi kormánypárt — a radikálisok. Ezek a kormányradikálisok azonban csak egyrészt képezik a nagy radiális pártnak, amely Pasics halálával háromfelé szakadt. Az utánuk következő nagy párt a demokrata párt, amely szintén a kormányt támogatja. Nagy hátránya azonban Jugoszláviának, hogy komoly, politikailag képzett pártvezérei alig vannak és a gyűléseken is azzal töltik az időt, hogy a múlt bűneit hántorgatják, az ellenpártot vádolják és feleselgetnek egymásnak. Sokszor még a vezérek szájából is inparlamentáris kifejezések özőne hangzik el.

Maga a radikálizmus, vagy demokratizmus tires szólam, pártköpönyeg, amelyet senki komolyan nem vesz. Nagy szerencsétlensége az országnak Radics horvát parasztpárti vezér, aki a kultuszminiszterségig vitte fel, de fékezhetlen természete és megférhetlensége csak rombolja a közszellemet. Sok a hive, a parasztokat demagógiával viszi magával, az intelligencia egyrésze fél tőle, másrésze pillanatnyi érdekek miatt csatlakozik hozzá.

— Ami a jugoszláv Magyar Pártot illeti, az meglehetősen egységes. Elnöke dr. Sántha György szabadkai orvos. A jelenlegi választásoknál az országos párt nem kötött semmiféle paktumot, hanem a helyi tagozatokra bízta, hogyan csinálják a választási meg egyezést. Egy volt az irányelv, hogy a tagozatok azzal a párttal kössenek szövetséget, amelynek a közreműködésével minél több magyar képviselőt juttathatnak be a parlamentbe. Mert a Magyar Pártnak momentán semmi egyéb célja nincsen, csak ez. A magyar érdekek, vagy kulturális szempontok szóba sem kerülnek és ott is az a helyzet, hogy ha valamelyik kormányon lévő párt igér is egyet-mást, eleve ki van zárva, hogy azt teljesítse is. Így azután az lett a főtörekvés, hogy minél több magyar képviselő kerüljön a skupstinába és azok majd mint egységes és különálló magyar frakció védelmezik a magyarság érdekeit. Furcsa, de így történt, hogy a három

nagy bácskai párttagozat: Szabadka, Zombor és Ujvidék más-más párttal paktált le, illetve Szabadkán a kormánypárti radikálisokkal mennek együtt, Zomborban a kormányt támogató demokratákkal, míg Ujvidéken önálló listával mennek a magyarok a választási harcban. Remélik, hogy ilyen módon 5—6 magyar képviselő bejut a képviselőházba.

— Nemes-Militicsen is végighallgattam egy programbeszédet, amelyet magyarul mondtak el. A múlt bűneit ostarozták, s elmondották, hogy az első években egyetlen magyar embernek szavazati joga nem volt, magyar színház még ma sem létezik, sőt a műkedvelő előadásokat sem engedélyezik és az iskolák szigorú kontroll alatt vannak. Sok a magyar kulturális teendő Jugoszláviában és a munka csak lassan halad.

— Ami magát a választást illeti, az titkos, de nehézkesebb, mint nálunk. A választás golyóval történik. A választó kezébe adnak egy golyót és ökölbe szorított kezét mindegyik felállított urnába köteles bedugni. Az egyikbe azután tetszés szerint bedobja a golyót. De az urnába való dugdosást az összeszorított ököllel azért végig kell csinálni. Amikor végigment az összes urnákon, felmutatja kinyitott kezé, annak jeléül, hogy a golyót bedobta valamelyik urnába: leszavazott. A szavazás titkoságát mindenestre lerontja az a tény, hogy amikor a golyót valamelyik urnába leeresztik, az a koppanással elárulja a szavazó érzelmeit, azaz azt a pártot, ahova szavazott. Eleinte nehézkesen is ment a szavazás, most azonban kezdik megszokni az új módszert. A jugoszláv magyarok vezéreinek neveit ma már Romániában is eléggé ismerik; ezek: Várady Imre volt képviselő, dr. Strelicky Dénes, Deák Leó, dr. Nagy Odön, Prokopy Imre, dr. Király Károly és még néhányan, azonkívül a vidéken néhány lelkes ember irányítja az ottani magyarság politikai életét. Az utódállamok magyarsága kétségtelemül nagy érdeklődéssel figyeli a jugoszláv választásokat, már csak azért is, mert a legutóbbi országos választáson egyetlen magyar képviselő sem jutott be a szerb parlamentbe, amely — mint ismeretes — egykamarás.

zasztó látvány ez a csomó, rozsdás, szurony és puskacső, különösen, ha az ember tudja, hogy ezeket a puszkákat, lent a föld alatt egy-egy kéz tartja, amelynek már csak a csontjai vannak meg, egy kéz, amely erősen markolta meg az ekeszarvát, a kalapácsot, vagy éppen a tollat, vagy az ecsetet.

A Tranchée des Baionettes-től pár száz lépés a douaumonti ideiglenes ossuárium, a Thiaumont tetőn. Előtte egy márványszobor, egy gyászoló nő alak, amely ujját az ajkára téve, csendet parancsol: a „Statue de la Résignation“ (a Lemondás szobra). Az ember valószínűleg megdöbben, mikor először meglátja: annyira fájdalmat tükröz vissza ez az arc. A szobor egy gyászoló anya: Mme Berthe Girardot szobrászművész munkája, akinek a fia, mint repülő eltűnt. Maga az ossuárium egy hatalmas fabarak, a végén egy kis oltár, különben az egész tele van egymásra rakott fakoporsókkal, ismeretlen halottakkal. Minden koporsón egy kis cédula, hogy hol találták a holttestet. A kilétüket nem lehetett megállapítani, hiszen darabokra szakítva találták meg a legtöbbjét. A kápolna káplánja, egy öreg táborei lelkész, aki reverendáján háborus kitüntetésekkel visel, mondja, hogy itt az ismeretlen halottaknak csak egy kis része, nyolcvan fért el, a többi (összesen 400-an vannak), a szomszéd barakokban van elhelyezve. A kápolnától, amely a magaslaton épült, végig lehet látni a csatatér jó részét. Tíz éve majdnem, hogy vége van a háborúnak, de ameddig a szem ellát, sehol egy fa; a vidék, amely valaha a legszebb erdőség volt, ma sivár pusztaság. Csak egy irányban van változatosság, itt csupa fakeresztet látni, ez a „Cimetière Nationale“. Körülötte óriási terület van el-

zárva drótakadályokkal, itt még ma is, a béke 10-ik évében, nagyban folyik a munka, mert ez a terület még most is tele van fel nem robbant lövedékekkel és fel nem ismert holttestekkel. A tetőn már majdnem készen van az új osszrium, egy hatalmas, imponáló, de hideg, komor épület, méltó koronája ennek a szomorú vidéknek.

A következő állomás a „Fort de Vaux“, amelyet 1916. júniusában Raynal parancsnok védelmezett a németek ellen egy álló hétig. A harmadik nap már csak egy negyedliter vizet kapott egy ember, a negyedikén viz már csak a sebesülteknek jutott.

Meggyújtjuk az acetilen-lámpákat és bemegyünk az erdőbe. Rettenetes hely. Sötét, alacsony folyosók, a falakról csepeg a víz, hideg van. A franciákat itt nem a németek, hanem a levegő és az ivóvíz hiánya győzte le. Egy helyütt „Wasserkeller“ felírás, ez volt itt a legfontosabb hely, mint más erdőben a lóportorony.

Az erdő tetejéről végig lehet látni az egész csatatér. Az egész vidék tele van gödrökkel, amelyeket a gránátok vágtak. Egy 42-es tölcser akkora, hogy egy ház befér.

Visszafelé menet egy kis emléktáblát látnunk, amely Fleury község helyét jelöli. A falu teljesen eltűnt, semmit, még egy tégladarabot sem látni a helyén; a pergőtűz, ez a borzasztó eke, állítólag huszonötször forgatta meg itt a földet.

Tovább megyünk. Hatalmas árbócon az Egyesült-Államok csillagos lobogója, egy darab amerikai terület. Az amerikai katonák temetője. 4000 amerikai katona nyugszik itt. A

temető nagyon szépen van gondozva, virággyakkal a közepén. A fakereszteket jórésben már kicserélték márványkeresztrel, mindegyik halott márványkeresztet fog kapni. Amerika halottainak több jut, mint a más nemzetbelieknek, igaz, kevesebben is vannak...

A német temető. 16.000 fekete fakereszt. Egy kölni leánynevelő intézet van velünk. Az egyik leányka megtalálja az édesapja sírját. Szegényke talán már nem is emlékszik az édesapjára, aki egyszer csak elment egy virágos menetszázaddal és most itt fekszik egy csunya, fekete kereszt alatt.

Végignézni a verduni csatatér, ami egy millió ember temetője, látni a „Tranchée des Baionettes“ rozsdás szuronyait, az Ossuárium fakoporsóit, látni 16, még 20.000 fakeresztet egymás mellett, nézni az elpusztult vidéket, — olyan borzalom, amit soha se lehet elfelejteni. Amikor az autókba szállunk, a hölgyeknek, még a kissé rideg angol és amerikai misscknek is, mind vörösrre van sirva a szemük. Kirándulásokat rendezni erre a vidékre, ez a legjobb békepropaganda.

Késő este érkezünk haza. Másnap még tele vagyok a verduni borzalmas emlékekkel és olyan rosszul esik a déjeunernél egy francia kollégám beszéde, aki a „boche“-okat szítja, hogy nem fizetik a hadikárpótlást és új háborút jósol. Az olvasóteremben végig olvasom az újságokat; tele vannak a hadsereg reorganizálásáról szóló cikkekkkel. Hát sohasem lesz igazán béke? Nem volt elég a vérhől és a pusztulásból?

A szezon egyik legnagyobb kalandor slágere a:

Lángpöröly

12 felvonásban, a kettős főszerepben ELMO LINCOLN.

Ma, a Marosparti mozgósínházban

Az előadások folytatólagosak, fél 9 és 10 órakor kezdődnek.

Rendezik

az aradi vasútasok fizetését.

A kifizetéses vasútasok küldöttsége Bratiannu előtt. — Elpanaszolták, hogy fogtalanság történt. — A miniszterelnök megígérte támogatását.

(Az Aradi Közlöny Bucuresti-i tudósítójának távirata.) Emlékeztetes, hogy a sokat vitatott Manolescu-féle fizetésrendezési törvényt bizonyos tisztviselői kategóriáknál ez a kormány is változatlanul alkalmazta. A bírák és katonatisztek fizetése tiz-harminc százalékkal emelkedett. Ezzel szemben a közigazgatási és a közlekedési tisztviselők részére a pénzügyminisztérium új fizetési skálát állított fel és a Manolescu-féle rendezés kvótáját mélyen leszállította. Ennek eredményeként a kifizetéses tisztviselők nemcsak hogy fizetésjavítást nem kaptak, hanem bizonyos kategóriáknál a „fizetésjavítás” — mint már meg is irtuk — fizetéseszkökenést eredményezett. Szembeálló ez a vasúti tisztviselőknél. A harmadosztályú állomásfőnök a fizetés előtt 4697 lejt kapott, most pedig a „fizetésjavítási” rendelkezés alapján csak 4630 lejt, vagyis 67 lejjel kevesebbet. A mozdonyvezető 3568 lejt helyett csak 3120 lejt kap, a negyedosztályú fűdai tisztviselő 3294 helyett 3120-at és a váltóór 2757 helyett 2100 lejt. A különbség éppen a kifizetéses munkásoknál a szembeálló: a mozdonyvezető 448, a váltóór 332 lejjel kap kevesebbet a „fizetésrendezés” után.

A pénzügyminisztérium kvótaelosztása egyébként is magánviseli az antiszociális jellegét. A kezdő tisztviselőnél vagy leszállították az eddigi fizetést, vagy pedig olyan minimális emelést adtak, amely számba se jöhet. Ezzel szemben a magasrangú vasúti tisztviselők fokozottan részesültek fizetésjavításban. A CFR vezérigazgatója 27.707 lejt havi fizetéséhez most még 13.543 lejt emelést kapott, a kerületi igazgató 22.473 lejt fizetéséhez 10.543 lejt, az ügyosztályvezető pedig 18.460 lejt fizetéséhez 7110 lejjel kap többet.

Dimitriu közlekedésügyi miniszter már a CFR vezérigazgatóság installálása alkalmával említtést tett arról, hogy a fizetésrendezés körül hiba történt és meg is ígérte a tévedés helyreigazítását. A kifizetéses tisztviselők azonban nem elégedtek meg ezzel a platonikus ígérettel, bizottságot szerveztek és ma kihallgatáson jelentek meg a floral kastélyban, Bratiannu Ionel miniszterelnöknel. Amint az Adeverul jelenté, Bratiannu Ionel figyelmesen hallgatta végig a vasutasdelegáció panaszát, tételről-tételre ellenőrizte a fizetési rendelkezéseket, megállapította, hogy a kifizetéses alkalmazottakat nagy igazságtalanság érte és nyomban intézkedett a fizetési skála revíziója iránt. Bucuresti-i tudósítónk arról értesül, hogy a miniszterelnök intézkedésére már két-három napon belül jóváteszik a fizetésrendezés hibáit és a CFR hivatalos lapjában felelet jelenik meg, amely igazságos fizetésemelést juttat a vasut kifizetéses tisztviselőinek.

Kiskereskedők és kisiparosok

az előtti hónap 30-án leltár aug. 31-ig
lebélyegzendő.
Slossen megvenni a hivatalos kiadást Sándor Ferenc papírüzletében, megyeházzal szemben.

Művészet.

* Molnár Erzsébet zongoratanárnő értesíti régi növendékeit, hogy a tanítást szeptember 1-én újból megkezdi. Néhány új növendéket is vállal, ugyszintén kamarazene-tanítást vonós hangszereit játszóknak részére is. Jelentkezés új Neuman-ház I. em. 17. sz. alatt, naponta 5—7 óra között.

Hajsza Vándorék elrejtett kincsei után.

Hatósági szemle a Vándor-üzletben. — Lefoglalták az üzleti könyveket. Rábukkantak az elrejtett bútorok és festmények rejtékhelyére.

(Arad, augusztus 23.) Ma délután hatósági szemlét tartottak Vándor Bertalan Str. Metianu (Forray) uccán levő két üzletében. A szemlén megjelent a vizsgálóbíró s a hitelezők képviselőjeként dr. Rácz Sándor ügyvéd. Egyelőre az üzleti könyveket foglalták le, amelyeket könyvszakértők fognak megvizsgálni, mert egészen bizonyos, hogy Vándor Bertalan hamis könyveléssel is dolgozott. Ma ismét érdekes adatok jutottak tudomására a hatóságoknak. Mint ismeretes, Vándor Bertalan a Szent István-uccán gyönyörűen berendezett ötszobás lakása volt. Amikor nyilvánosságra kerültek csalásai, akkor már a kereskedő régen távol volt Aradtól és a legnagyobb meglepetésre csaknem üresen hagyta lakását. A nagyértékű zongorán, perzsaszőnyegeken és antik bútorokon kívül hiányoztak legértékesebb képei. Vándor Bertalan szakértők segítségével vásárolta össze képgyűjteményét. Nemcsak aradi, vagy romániai festőktől vett képeket, hanem a külföld hírnevesebb művészei is szerepeltek gyűjteményében. A több száz ezer lejt értékű képgyűjteménye most szintén hiányzott. Vándor hitelezői előtt nagy probléma

volt, hogy hová tehetette ezeket a képeket, amelyeket nem vihetett ki magával Amerikába, hasonlóképpen nem tudnak arról sem, hogy mi lett bútoraiból és zongorájából. Ma jelentés érkezett a nyomozó hatóságokhoz, amely elmondja, hogy Vándor elutazása előtt a rámarkból kiszedte a képeket és összegöngyölve szállította el lakásából. A jelentés még arról is tud, hogy a képek jelenleg hol vannak. A rámarkat állítólag egy aradi iparosnak adta oda, akinek meg is mondta, hogy rövidesen Amerikába megy. Sőt kijelentette, hogy hajlandó magával vinni az iparost is, aki mint rendkívül ügyes kezű ember segítségére lehet. Az iparos természetesen nem tudta, sőt ma sem tudja, hogy Vándornak milyen szándékai voltak vele, azonban megörült az ajánlatnak és hozzá is fogott utlevélének megszerzéséhez. Már megváltak az összes itt megszerzhető okmányok, amikor nyilvánosságra került, hogy Vándorék megszöktek Aradról. A hatóságok valószínűleg holnap nyomozást indítanak a képek fekkutatására és az illető iparost is kihallgatják, aki bizonyosan érdekes részleteket tud majd mondani a Vándor-testvérek dolgairól.

Tizenegy milliót sikkasztott az öngyilkos kapitány

Kiderült a bucuresti-i Belu-temetőből öngyilkosság rejtélye.

(Az Aradi Közlöny Bucuresti-i tudósítójának távirata.) Nagy feltűnést keltett Manea kapitány a Belu-temetőben történt öngyilkossága, s mára aztán az is kiderült, hogy mely okok készítették az öngyilkos kapitányt, hogy a halálba meneküljön. A vizsgálat során kiderült, hogy Manea kapitány, a craiovai hadtest gazdasági tisztje, mint ugyanis a nyomozó hatóságok megállapították, 11 millió lejt sikkasztott el és társuk volt azoknak az egészségügyi tiszteknek, akik négy és fél mil-

ió lejt elsikkasztása miatt letartóztatásban vannak. A felfedezés nyomán most már a katonai hatóságok tovább folytatják a vizsgálatot Manea kapitány ügyében. Már eddig megállapítást nyert, hogy a kapitány az elsikkasztott 11 millió lejből autót és földeket vásárolt. A Vitorul az esettel kapcsolatban kérdezi a kormányt miképpen volt lehetséges, hogy a felsőbb katonai hatóságok sohasem ellenőrizték Manea kapitány üzleteit.

Titkos vallásfelekezett az Aradhegyalján.

Felozslatták a cuvini evanrelisták vallási gyűlékezetét. — Leleplezték a rejtett imaházat. — Hatósági eltilás az evangélista prédikátorok ellen.

(Arad, augusztus 23.) Különös esemény tartja igazolomban a hegyaljai Cuvin község lakosságát. Az ottani csendőrség váratlanul behatolt egy házba, ahol a cuvini evangélisták titkos imaházat tartottak fent. Az Amerikából utnak indult evangélista vallás terjesztése — mint ismeretes — János Románban. A titkos imaház és bizonyára Amerikából hazatértek a legnagyobb propagandát fejtik ki égyes községekben, hogy minél több hívet szerezzenek az új vallásnak. A cuvini templomokat az utóbbi időben szinte alig látogatták a hívők. Az evangélista vallás propagátorai lassanként eltérítették a lakosságot a katolikus és görög keleti vallástól és ezek titokban tömegesen résztvevői lettek az evangélista imaházban folyó istentiszteleteknek.

A nép különösképpen hajlik a misztikum felé és az evangélista vallásban a bibliai tanításokon kívül sok sejmés dologban lehet részük. A cuvini lakosság között elterjedt az a hiedelem, hogy az imaházban több olyan betegét gyógyítottak máig, akikről már lemondottak az orvosok. Ez a vallás össze van kötve spiritalista dogmákkal és trükkökkel, amelyek nagy hatással vannak a hívő nép lelkére. Az egyházba való belépés is nagyon körülményes és épen ezért a cuviniak büszkék voltak, ha valamelyikőjüket tisztának és alkalmasnak találták arra, hogy tagja legyen az evangélista egyháznak, amelynek rendes adminisztrációja, könyvvezetése van és pontos listát vezettek arról, hogy kik a tagjai, kik és mikor látogatták az imaházat és hogy kiket kell még meghódítani ennek a vallásfelekezettnek.

Egy aradi szőlőbirtokost, akinek Cuvinban van szőlője, szintén meg akarták hódítani az eszmének. Sikertült is engedélyt kapnia arra, hogy részt vegyen egy istentiszteleten. Az új jelentések elfogadása vagy felavatása előzte meg az istentiszteletet. Akiket alkalmasnak találtak arra, hogy tagjai

legyenek az egyháznak, a maguk vallása szerint újból megkeresztelték. Az illetőnek ezután nyilvánosan gyónni kellett és megesküdni, hogy soha többé bünt nem fog elkövetni. Minden embert testvéreinek tekint, nem ismer különbséget az emberek között, legyen az akármilyen nemzetiségű, vagy vallású. Az eskü letétele után tagja lett az illető az evangélista egyháznak. Nagyon sok jelentkezőt azonban az istentisztelet vezetője visszautasított és külön-külön mihegyekre más-más vezeklési módot rőtt s ezek csak a vezeklés után lehetnek tagjai a titkos egyháznak.

A cuvini egyházközösség vezetőinek közben feltűnt, hogy különösen az utóbbi időben az emberek egyre-másra megtagadják az egyházi adók megfizetését és vasárnapról-vasárnapra szinte teljesen üres a templom. Hamarosan kiderült az ok: az evangélisták a legnagyobb propagandát fejtik ki az uralkodó és elfogadott vallások ellen. A nyomozó hatóságok is tudomást szereztek a dologról és megállapították, hogy hol tartják a titkos istentiszteleteket. Tegnap a csendőrség felozslatta az evangélisták gyűlékezetét és a letartóztatott vezetőket ellen megindította az eljárást.

Mulatság.

— Női szépségverseny. Az aradi nyomozások augusztus 28-iki, vasárnapj aradi kerti ünnepélyének egyik kimagasló eseménye a női szépségverseny lesz, melynek bírálója a mulatságon résztvevő közönség. A Gutenberg-dalkör válogatott énekszámai a dal kedvelőinek feledhetetlen élményt jelentenek. A délutáni ünnepély résztvevői belépőjegyükhöz egy tombolajegyet kapnak ingyen. Az aradi Kornett-féle vendéglő árnyas kertnyeliségeben lesz a mulatság délután 3 órakor kezdődik. Este 9 órai kezdettel reggelig tartó tánc fejezi be a nagyszerűnek ígérkező ünnepélyt.

Szegény ember ékszere

Modern vagyonyűjtés perselyek segítségével. Igaztalan támadások a Lovrini Sváb Bank Hansa-akciója ellen.

(Arad, augusztus 23.) Hetekkel ezelőtt történt, hogy a Lovrini Sváb Népbank rendkívül érdekes a közönség szempontjából igen praktikus és figyelemreméltó ujtást vezetett be. Hansa néven egy új üzletágot honosított meg, amely azt célozza, hogy a szegényebb, nem tőkeerős néposztálynak is lehetővé tegye, hogy megfelelő módzatok között ékszerek birtokába jusson. Ez pedig olyképen történik, hogy a bank első kézből, tehát magából a gyárból órákat, gyűrűket, ékszereket és aranyárakat szerez be és ezeket — igen jutányos áron — részletfizetésre adja el vevőinek. A részletfizetés viszont úgy bonyolódik le, hogy a bank a vevőnek egy perselyt ad, melybe az illető az előre megállapított részösszeget naponta behelyezi, úgy, hogy hat hónap lefolyása alatt az egész vételi összeg a perselyben összegyűl s akkor a persely tartalma ellenében a vevő megkapja a már előzetesen kiválasztott értéktárgyat. Első hallásra is rendkívül praktikusnak és életrevalónak látszik az ötlet, hiszen az embereket takarékoságra neveli, de egyben módot nyújt arra is, hogy a szegényebb emberek minden különösebb anyagi megerőltetés nélkül értékes ékszereket aranytárgyakat vásárolhassanak maguknak. A nagyközönség maga is átlátta ennek a modern vagyonyűjtésnek a gyakorlati hasznát, a meginduló akciót nagy érdeklődéssel fogadta s szinte napról-napra mind tömegesebben jelentkeznek a vevők, akik ezen a praktikus módon óhajtanak ékszerek birtokába jutni.

De semmi sem jellemzi jobban a Lovrini Sváb Népbank Hansa-akciójának tényleges sikerét, mint az, hogy a konkurrencia sietett felémelni tiltó szavát s az ékszerész-szaklapban dörgedelmes filippika látott napvilágot a mind népszerűbbé váló persely-vásárlás ellen. És ez a tiltakozó irás helyt nem álló vádaskodásokkal próbálja elijeszteni a vásárló közönséget a Hansa-akciótól. Azzal kezdi, hogy olyan híreket lánsször, mintha az egész vállalkozás megszűnőben volna, majd pedig azt a vádat emeli, hogy az akció becsapásra megy, a perselyes-vásárlónak semmi garanciája nincs arra, hogy a megfelelően teljesített részletfizetések után valóban az általa kiválasztott tárgyat kapja s nem valamely selejtes darabot stb. Bár mindezek a vádak épen a Lovrini Sváb Népbank jó hírnevére és megbízhatóságára való tekintettel teljesen alaptalanoknak bizonyulnak, épen a közönség helyes tájékoztatása és teljes megnyugtatása érdekében illetékes helyről azt a felvilágosítást kaptuk, hogy a hangoztatott vádak minden tekintetben erőszakoltak, komolyan aligha vehetők, az egész csak az a konkurrencia támasztotta életre, amely ezel a praktikus és életrevaló akcióval a maga különleges érdekeit látja veszélyeztetettnak. Arra, hogy a Hansa-akció, előzetes tájékoztatások szerint a legteljesebb üzleti gondosság és tisztesség betartásával bonyolódik le, garancia maga a Lovrini Sváb Népbank, amely a rendelkezésére álló tőkék segítségével, de eddigi jóhírneve teljes megőrzése érdekében is, féltékenyen őrökdi azon, hogy a perselyes-vásárlók pontosan és gondosan elégtessenek ki. Ha tehát a vevők a megállapodások szerint teljesítik részfizetési kötelezettségeiket, egészen bizonyosak lehetnek abban, hogy valójában azt az ékszert, vagy aranytárgyat kapják meg, amelyet előzetesen kiválasztottak. Szó sem lehet semmiféle machinációról, már az akciót megindító bank üzleti hírnevére való tekintettel sem. A közönség tehát a maga érdekében cselekszik, ha továbbra is a legteljesebb bizalommal viseltetik a Hansa-akció iránt s nem ül fel semmiféle vádaskodásnak, amelyet különben kellő értékre szállít le az a tény is, hogy — mint illetékes helyről vett információk közlik velünk — a Lovrini Sváb Népbank a vádaskodók ellen a maga erkölcsi reputációjának megvédésére, a kellő törvényes lépéseket máris megtette.

Titulescu Genfben érkezett.

A külügyminiszter fontos tanácskozásai. — Szeptember elsején kezdődik a Népszövetség ülészaka

(Az Aradi Közlöny genfi tudósítójától.) Szeptember elsején veszi kezdetét a Népszövetség ezévi őszi ülészaka. Elsejéttől csak a tanács ülészek, a plenáris ülések csak 5-én kezdődnek. A tárgysorozaton elsősorban az egyes bizottsági jelentések szerepelnek, ezek között legfontosabb a világgazdasági konferenciáról szóló jelentés. Igen fontos pontja lesz az üléseknek a Népszövetség gazdasági szervezeteinek kiépítése, valamint a sajtóbizottság, közlekedési konferencia és a segítőbizottság jelentései. Sorra kerül a Népszövetség ad hoc bizottságának jelentése, amelyben a danzigi kérdés és a román-magyar birtokperek szerepelnek.

A plenáris ülésen három új tanácsstagot választanak, akik az egy évre választott Belgium, Csehszlovákia és Sansalvador helyére kerülnek. Sansalvador helyére egy másik latinamerikai állam képviselője jön, míg a másik két helyre Görögország, Finnország és Bel-

gium állítanak jelöltet. Választani kell még népszövetségi elnököt és hat alelnököt ezen az ülészakon. A jelölések körül nagy harcra van kilátás.

A tárgysorozat hatodik pontja jogi kérdések tárgyalása lesz, míg a politikai kérdések közül igen fontos a memeli helyzet, a Saar terület kérdése és a lengyel-felsősziléziai német kisebbség iskolapanaszai. A gazdasági bizottság jelentései főleg német érdekeket érintenek, miután a be- és kiviteli tilalmak feloldására és a vámtarifák egyszerűsítésére vonatkozó javaslatok Németországból indulnak ki. Mindezeket kívül még egész sereg fontos kérdés kerül sorra, szállítási-, kölcsön- és más problémákkal egyetemben a Népszövetség őszi ülészaka. Genfi távirat közli, hogy Titulescu külügyminiszter ma Genfben érkezett. A külügyminiszter megérkezése után azonnal megkezdte tanácskozásait az illetékes politikusokkal.

Aradi politikai kalandor szítja az albán monarchista mozgalmat.

Bartha Abel, az arad-zegei kormány hirhelt belügyminisztere Albániában. — A német és osztrák monarchisták pénzelik az albán mozgalmat. — Most derült ki, hogy Bartha Abel miért utasították ki Romániából.

(Az Aradi Közlöny bucaresti-i tudósítójának távirata). Az összes világlapokat bejárta a hír, hogy Albániában, a forradalmak és puccsoknak ebben az ősi hazájában, megint puszkaporos a levegő. Albánia, mely csak két évvel ezelőtt vette fel ténylegesen a köztársasági államformát, ma újra királyság óhajt lenni. A háború alatt szinte évről-évre forradalmak zavarták e kis játék-állam csendjét és a sűrűn váltakozó kormányváltások alkalmával mindig egy újabb és újabb emigráncsoportnak kellett elhagynia az országot. És csakis így érthető, hogy ma sokkal több albán él külföldön, mint odahaza. Az albán emigráncoknak már sok évvel a háború előtt kedvenc letelepedési helyük volt Románia. A kedvező éghajlati viszonyok, vagy egyéb okok vezették-e az albánokat Romániába, ma nehéz volna felderíteni, azonban az kétségtelen, hogy Romániában, főleg Bucarestben és a nagyobb kikötővárosokban sok albán él és Albániának egyik legfontosabb külföldi képviselője mindig is Bucarestben volt.

Az albán monarchistamozgalom híre az itt élő menekülők egy csoportja, akiknek ugy látszik monarchista érzelmük miatt kellett elhagyniok sziklás hazájukat, felkeresték az albán követséget, hogy megbízható híreket kapjan hazulról és bucaresti-i munkatársunknak, aki szintén megbízható híreért járt fenn a követségen, alkalma volt megismerkedni néhány albán monarchistával, akik a mai albán helyzetet a következőkben vázolták:

— A világháború kitörése előtt hosszas nemzetközi tárgyalás előzte meg Albánia királysággá való proklamálását. A volt monarchia, Olaszország és Németország külügyminiszterei hosszasan tanácskoztak, míg végre sikerült nekik megegyezni Wied herceg személyében. Wied herceg, aki mérhetetlen vagyona ura, csak alig egy esztendeig ült az albán trónon és már jött a világháború és az nem csak Wied herceget, de az önálló Albániát is elsodorja. A háború után csak lassan-lassan alakult ki Albánia helyzete és amikor Ahmed Zogu pasa Albániát köztársasággá kiáltotta ki 1925-ben, senki sem akadt Albániában, aki figyelmeztette volna, hogy Albániának még egy le nem mondott és teljes jogu királya van Wied herceg személyében. Két esztendő telt el azóta és e két esztendő alatt sikerült meggyőzni a külföldön élő albánokat arra nézve, hogy az önálló Albánia egyik főfeltétele a királyság. A monarchistamozgalom külföldi propagandáját herceg érdekében ketten

folytatták, az egyik a volt albán miniszterelnök, Fan Noli volt és a másik egy magyar származású, Aradon is jól ismert politikus — Bartha Abel, aki még a háború alatt kötött ismeretséget a német hadseregben szolgáló Wied herceggel és a háború után mindjárt megindította az albán propagandát, amelynek csak most kezdenek mutatkozni hatásai. — Bartha Abel lett volna hivatva arra is, hogy a romániai albánok között elhíntse a monarchizmus csiráját, azonban Romániából — mint emlékeztetés — rövidesen el kellett távoznia, mert magyar honfitársai belügyminiszter korából való differenciák miatt feljelentették és kiutasították Romániából. Bartha Abel ekkor a német monarchista körökkel folytatott tárgyalásokat és ugyancsak ő szerezte meg az olaszok hozzájárulását is a monarchista tervhez. Fan Noli ugyanezen idő alatt az osztrák monarchisták erkölcsi és anyagi támogatását hozta magával. Szó van ugyan arról, hogy az olasz körök megnyugtatására nem maga Wied herceg, hanem annak fia kerülne trónra. Wied herceg háborús magatartását még a zseniális Bartha Abelnek sem sikerült Olaszországból ellensúlyozni, ez azonban semmit sem vont le a monarchista albánok lelkesedéséből.

Ennyi volt az, amit az albán monarchisták elbeszéléséből feljegyezhetünk magunknak, de ezekből is kétségen kívül érdekes képet kapunk, nem annyira az albán viszonyokra, mint arra a zseniális magyar politikai kalandorra, aki a háború előtt néhány évvel még — a háború alatt — Clujon (Kolozsváron) biztosítási ügynök volt, majd jelentős része lett az emlékeztetés aradi ellenforradalmi kormány megalakulásában, amelynek különben belügyminisztere is volt és ma mint az albán királyság megalapítója szerepel. Bartha Abel nem is kell nagyon bemutatnunk Aradváros közönségének. Akkor került a város érdeklődésének középpontjába, amikor — Arad francia megszállásának idején — erőteljes akciót indított az ellenforradalmi kormány megalakítására Aradon. Bartha Abelnek ez a törekvése sikerült is, az ugynevezett aradi kormány Károlyi Gyula gróf elnöklésével meg is alakult, s annak belügyminisztere Bartha Abel lett. Nemsokkal később aztán elkerült Aradról, nem igen jöttek hírek felőle, míg tavaly aztán újból feltűnt Aradon. De nagyon rövid időt tölthetett csak ebben a városban, mert mint most a fenti tudósításból kiderül, a hatóságok kiutasították őt Románia területéről. Bartha Abel volt „aradi belügyminiszter“ eltávozott akkor Aradról, hogy most Albániában bukkanjon fel, mint az albán királyság újjáalapítója.

H I R E K.

Vége a meleg nyárnak.

A bécsi meteorológusok hűvös ősz és korai telet jósolnak.

(Az Aradi Közlöny bécsi szerkesztőségétől.) A nagy hőség és abnormális időjárás a közönség figyelmét újra ráirányította a meteorológiára és még azok is, akiket alig érdekel az időjárás rovata, naponta érdeklődéssel figyelik a meteorológiai jelentéseket. Az Aradi Közlöny bécsi szerkesztősége az időjárásra vonatkozólag igen érdekes beszélgetést folytatott ma M. Toperczerrel, a bécsi meteorológiai intézet igazgatójával, aki kijelentette többek között, hogy a körülmények arra engednek következtetni, hogy az idén hamarosan beáll a hűvös ősz és a korai hideg tél.

— Bizonytalan dolog előre időt jósolni akkor, amikor egyik napról a másikra is nehéz pontos prognózist felállítani, — mondotta a meteorológus. Forró évszak van mögöttünk, a kontinensen erősen tulhevültek az egyes levegőrétegek. Ezzel szemben északon elég hűvös idő uralkodott és ez természetesen erős feszültséget idézett elő az egyes levegőrétegek között. Így előrelátható a kiegyenlítődés, amely hamarosan be fog következni. Az utóbbi hetek ioró napjal körülbelül végetértek és most már változatosabb idő várható, közepes temperaturával és közepes lecsapodásokkal. Előreláthatólag hűvös ősz és korai tél várható. Ezt a prognózist a körülményekből merítjük és nem az esztendőre előre felállított időjóslatokból. Az északi és déli időjárás közötti kiegyenlítődés, a levegő súlyának kérdése. A hideg levegő súlyosabb, mint a meleg és a kiegyenlítődés úgy történik, hogy a hideg levegő egyszerűen áttöri a meleg réteget.

— **Siremléket állítanak Ferdinand királynak.** Bucurestiből jelentik: Mária özvegy királyné ma Branba utazott, ahol szerdáig marad, majd Curtea de Argesbe megy, ahol a királyi családal együtt résztvesz Ferdinand király siremlékének felszentelésén.

— **Duca belügyminiszter visszatér a fővárosba.** Bucurestiből jelentik: Duca belügyminiszter holnap visszaérkezik a fővárosba és elnökölni fog a csütörtöki minisztertanácsban.

— **Angel István dr. polgármester Bucurestibe utazik.** Angel István dr. polgármester a közeli napokban előreláthatólag Bucurestibe utazik hivatalos ügyekben. Több városi ügy vár ugyanis elintézésre, így az aszfalt, a közlekedés és más fontos kérdések, amelyek megkivánják a polgármester személyes intervencióját. Angel dr. elutazásának időpontja azonban még egészen bizonytalan.

— **Csernoch hercegprímás végrendelete.** Budapestről jelentik: Ma nyilvánosságra került Csernoch János, az elhunyt hercegprímás végrendelete. Ebben a hercegprímás minden vagyonát az esztergomi egyházmegyére hagyja, kijelentve, hogy félreértések elkerülése végett közli, hogy ez alatt a magyar impérium alatt álló terület értendő.

— **Diákok országos kongresszusa.** Bucurestiből jelentik: A keresztény nemzeti diákszervezetek szövetségének kongresszusát augusztus 28-ikára Branba összehívták. A szövetségnek tudvalevőleg három tagozata van: a bucaresti-i, cluj (kolozsvári) és lasi-i. Az idei kongresszus, mint azt az összehívásról szóló hirdetés mondja, főként a vallási érzés elmélyítésének célját fogja szolgálni és az egyetem semleges atmoszférájából a keresztény érzés felé akar hidat építeni a diákság számára.

— **Herczeg Ferenc nem vállalja a magyar revíziós liga elnökségét.** Budapesti távirat: Herczeg Ferenc hírneves magyar író Abbáziában értesítették, hogy a magyar revíziós liga elnökévé választották. Herczeg Ferenc válaszában köszönettel elhárítja magától a tisztséget, mert véleménye szerint a liga élére nem író, vagy politikust, hanem összekötésekkel rendelkező közigazdást kell állítani. A liga igazgatósága újból felkéri Herczeg Ferencet, mint legalkalmasabbat, az elnökség elvállalására.

Lázadással vádolt nemzeti-parasztpárti képviselő

Befejezték a vizsgálatot a fogarasi zendülés ügyében. — A vizsgálóbíró súlyosan terhelő adatokat talált Dobrescu Aurel ellen.

(Az Aradi Közlöny fogarasi tudósítójának távirata.) A fogarasi törvényszék vizsgálóbírája befejezte a nyomozást az általános választások idején történt, ugynevezett fogarasi lázadás ügyében. A tanuvallomásokból a következő tényállást állapították meg: Dobrescu Aurel dr. brasovi (brassói) ügyvéd, a nemzeti-parasztpárt egyik vezetője, július 8-án, a képviselőválasztásokat követő napon kora reggel már összegyűjtötte híveit, akikkel együtt várta a beérkező választási eredményeket. Kilenc óra tájban a főtéren, ahova hetivásárra gyűltek össze a környékbeli emberek, felugrott egy parasztszeker tetejére és onnan gyűjtő szónoklatot tartott a liberálisok ellen. Beszédével annyira felizgatta a vásárosokat, hogy azok botokkal és fejszékkel felszerelve, megrohanták a megyei prefektúra épületét, ahol a jelenlegi közlekedésügyi miniszter, Dimitriu is tartózkodott. A prefektúra kapuját bedöntötték és

felrohantak az emeletre, ahol Stefanescu Alexandru delegált prefektust keresték. Stefanescut azonban nem találták meg, mert néhány perccel azelőtt a törvényszékre ment és irodájában csak Francu alispán tartózkodott. A tömeg Dobrescu vezetésével megtámadta a subprefektust és inzultálta. Az első ponton Dobrescu adta, majd a menekülő alispán után hajított egy tintatartót. Mikor megállapították, hogy a prefektus nem tartózkodik az épületben, a törvényszékre akartak menni, de a kapuban találtak a rendőrprefektussal, aki rendre intette a zavargókat. Fellépésének az volt az eredménye, hogy Dobrescu inzultálta, majd a tömeg rárohant és véresre verte. A rendet csak órák múlva tudta helyreállítani az alárendelt katonaság.

A tényállás alapján Dobrescu képviselő ellen lázadásra szítás címén emelnek vádat és kikérik a parlamenttől.

Olaszország hódító politikát hirdet.

(Az Aradi Közlöny római tudósítójának távirata.) Federzoni olasz gyarmatügyi miniszter nyilatkozott és rámutatott arra, hogy a fascista gyarmati politika törekvése az, hogy a jogszerint Itáliához tartozó területeket Olaszország tényleg birtokba is vegye. Tripoliszban a gyarmatügyi politika főproblémája az olasz fenn-

hatóság alatt álló területek teljes meghódítása és így nincs mit titkolni azon sem, hogy Olaszország célja Lybia teljes megszállása. A cél elérésére azonban bizonyos időre van szükség, mert meg kell tenni a szükséges előkészületeket. A célt azonban elérni és ezzel együtt megteremtik ebben a gyarmatban a békét.

Aligazgatót neveztek ki az aradi gépüzemekhez.

Aradváros permanens bizottsága véglegesítette állásában Tripa mérnököt.

(Arad, augusztus 23.) Aradváros permanens bizottsága ma délelőtt ülést tartott, amelyen Tripa Mihály gépüzemi mérnök szerződésének ügyét tárgyalta le. A gépüzemek igazgatója, Kaufmann Kamill azt az előterjesztést tette a bizottságnak, hogy a mérnököt, aki eddigi működése alatt bebizonyította, hogy minden tekintetben megfelel állásának, véglegesítsék, sőt nevezék ki az ő állandó helyettesének. Az ugyanakkor előterjesztett szerződésstervezet szerint Tripa Mihály aligazgatói címet kap és havi fizetése 10.000 lej, lakás, fűtés és világítás lesz. Azonkívül az üze-

mek tiszta bevételének két százalékát kapná remunerációként. A permanens bizottság az előterjesztést minden tekintetben elfogadta, csupán afelett indult meg vita, hogy most, amikor a gépüzemeket teljesen városi adminisztrációba olvasztják be, lehet-e a tiszta jövedelem két százalékát lekötöni. Végül meggyeztek abban, hogy ezt a kérdést a belügyminisztériumban tisztázzák. Addig is azonban Tripa Mihály, az új aligazgató kinevezését elfogadják, sőt a szerződés többi pontjaihoz is elvben hozzájárulnak s ilyen irányú előterjesztést tesznek Aradváros tanácsának.

— **A francia népszövetségi delegáció új vezetője.** Párisból táviratozzák: Jouvenel szenátor helyére, aki a francia népszövetségi delegáció vezetésétől visszalépett, a minisztertanács Hubertet, a szenátus külpolitikai bizottságának elnökét nevezte ki.

— **Ellentétek a Rajna-megszállás körül.** Londonból jelentik: A Daily Telegraph írja, hogy a rajnai csapatok létszámcsökkenésének kérdésében az angol és francia véleményeltérésnek oka, a két félnek biztonsági felfogásával magyarázható. Franciaország a locarnói szerződésben biztosított garanciákat is jelentélteleneknek tekinti, amelyek — szerinte — megerősítendők még a versaillesi szerződésből hiányzó biztosítékokkal is. A francia kormány ezen megváltozott felfogását a londoni politikai körök nem értik, s így az ellentétek növekvőben vannak a két nagyhatalom között.

— **Jól jövedelmez Bécsben — a lopás.** Bécsből jelentik: Érdekes statisztikát állított össze a bécsi rendőrség bűnügyi hivatala, amely megállapította, hogy igen jövedelmező foglalkozás — a lopás. A statisztika szerint az elmúlt évben 21.348 embert jelentettek fel a rendőrségen idegen vagyon eltulajdonítása miatt és ebből 18.123 embert sikerült is letartóztatni és csak 3224 tolvaj menekült meg az igazságszolgáltatás kezei alól. Érdekes azonban, hogy míg a rendőrség a tolvajok 80 százalékát elfogja, addig az ellopott értékeknek csak 30, legjobb esetben 50 százalékát tudja megtalálni. Átlagosan évente 100 milliárd osztrák korona értékben történnek eltulajdonítások. Ebben az évben 87,5 milliárd korona volt a végösszeg, míg a múlt évben 135 milliárd volt, így ez az összeg állandóan hullámozik. Átlagosan azonban 100 milliárdot lehet számítani, amiből átlag 30 százalékát találja

meg a rendőrség. Az idén 22,5 milliárdot szereztek vissza, míg a múlt évben 55,5 milliárdot, tehát ebben a két esetben pontosan 30 százalékot. Az idegen valutákból azonban csak 10 százalékot tudnak visszaszerezni.

— **Chaplint elválasztották feleségétől.** Newyorkból jelentik: Chaplin válóperében az utolsó napon sikerült létrehozni a megegyezést. Chaplinné 625 ezer dollárt kap végkielégítésként és Chaplin kétszázezer dollárt tesz le gyermekei tartásdíjának biztosítékául. A bírő azon a címen mondotta ki a válást, hogy Chaplin kegyetlenül bánt feleségével.

— **Pontosan be kell tartani a vasárnapi munkaszünetet.** Az aradi ügyészséghez ma rendelet érkezett az igazságügyminisztériumtól, amelyben a minisztérium felhívja az ügyészség figyelmét, hogy a vasárnapi munkaszünet a lehető legpontosabban tartassék be a kereskedőknél. Az ügyészség értekezletre hívta össze az érdekelt hatóságokat: rendőrséget, munkafelügyelőséget és az iparkamarát is és a leirat értelmében szigorú ellenőrzés és figyelem lép életbe a vasárnapi munkaszünet pontos betartására vonatkozólag. A szigorú ellenőrzésre az adott okot, hogy például Moldvában egész nyugodtan nyitva tartanak a kereskedők vasárnap is és félő volt, hogy esetleg ez a szokás megkezdje továbbterjedését.

— **Kolerajárvány Indiában.** Londonból jelentik: A bombay-i jelentések szerint a indiai kolerajárvány egyre nagyobb méreteket ölt. A múlt héten 2000 újabb megbetegedés és 900 haláleset történt.

— **Leégett egy magyarországi község.** Pécsről jelentik: A somogy megyei Mernye községben nagy tűzvész pusztított, amely 25 házat hamvasztott el.

— Sorsjáték az árvíz- és tüzkárosultak javára. Aradváros vezetősége közli: Szeptember 11-én lesz az árvíz- és tüzkárosultak sorsjegyeinek a húzása. 3719 nyeremény 10.200.000 lej összegben. Fél sorsjegy ára 25 lej. Kapható minden trafikban.

— Szabadon engedték az olaszliszkal pénzhamisítót. Debreczenből táviratozzák: Friedlander Salamont, az olaszliszkal pénzhamisítót, a törvényszék annak idején harmincnégy havi fogságra ítélte. Az elteltet most, tizenkilenc hónap után, feltételeesen szabadlábra helyezték.

— Vászongyár létesül Aradon. Szombaton kerül az egészségügyi bizottság elé Stern Lipót aradi kereskedő kérvénye, amelyben engedélyt kér arra, hogy az aradulnoui (ujaradi) uton lévő volt keményítőgyár helyén parasztvászongyárat állítson fel. Az új gyár a közeljövőben már meg is indulna.

— Az aradi nyugdíjasok egyesületének felhívása. Felhívjuk mindazon tagtársainkat, kik a tagdíjak befizetésével hátralékban vannak, hogy saját érdekükben, most, amidőn anyagi helyzetünk megjavítására törekvő mozgalmunk talán már a közel jövőben döntő fordulathoz ér, az ügyek folytatásához szükséges pénzalapunkra tagsági díjaikat a legsürgősebben fizessék be. Befizetés minden vasárnap délután 4 és 6 óra között — esetleg ismerős útján is — Calea Saguna 54. szám. Az elnökség.

A reklám csodái.

Az amerikai hirdetési ipar szédítő számadatai. — Egy és egy negyed milliárd dollárt költenek évente hirdetésre Amerikában.

(Az Aradi Közlöny new yorki levelezőjétől.) Edward Bock, az Atlantic Monthly című folyóirat hasábjain kimutatást közöl arról, hogy Amerikában mennyit költenek évente a hirdetésekre. Ez a kimutatás, amelynek hihetetlen számadatai az európai méretekhez szokott szemeket valósággal elképráztatják, nemcsak arra enged következtetést, hogy milyen méretű az amerikai kereskedelem, ipar és vállalkozás, amely évente egy és egy negyed milliárd dollárt költ hirdetésekre, hanem sok tekintetben magyarázattal is szolgál arra, hogy egy-egy kisméretű amerikai vállalat hogyan tud máról-holnapra az üzleti reklám segítségével mammut-vállalattá megnövekedni.

Edward Bock kimutatása szerint a napilapokban közzétett hirdetések évente 600 millió dollár értéket jelentenek, a nyomtatványok, röpcédulák, stb. útján publikált hirdetések 300, az időszaki folyóiratokban elhelyezett hirdetések 150, a szaklapokban közzétett reklámok 70, a mezőgazdasági lapokban elhelyezett hirdetések 27, a falragaszok 30, újdonságok 30, előadások 24, kirakathirdetések 20, plakátok 12. Közúti hirdetések 11, filmelőadások 5. programok 5, összesen 1284 millió dollár. A foglalkoztatott tisztviselők és munkások számát hatszáz ezerre teszik és átlagos bérüket évente 2000 dollárral számítják. 1919-ben valamennyi amerikai lap hirdetése feltűnően megszorodott. Ebben az évben adta ki a kormány azt a rendelkezést, hogy a hirdetések nem adókötelesek, mire a gyárosok sietve hirdetésekre fordították azokat a normális nyereséget meghaladó hasznukat, amelyek után igen magas adót kellett volna a kincstárnak fizetniük. Az ugynevezett nemzeti hirdetések költsége — amelyek egyetlen cikk előnyeit hirdetik végig az egész Egyesült-Államokban — meghaladja évente a hatszáz millió dollárt. Egy olyan reklámhadjárat, amely azt a célt szolgálja, hogy tizenhetezer plakátot helyezzen el az utcákon és a köztereken, száznegyvenezer dollárba kerül havonta.

Az Amerikában előállított nyomtatványoknak több mint a fele hirdetés. Az újságok terjedelmének 40—75 százalékát töltik be a hirdetések. Az Amerika által évente elhasznált 2.600.000 tonna papíryanagból több mint 1.500.000 tonna papírt használnak fel hirdetésekre. Kiszámították, hogy a mindennapi postának nyolcvan százalékát a reklám dolgok teszik. 1923-ban egyetlen vállalkozás 12 millió dollárt fordított propagandacélokra. Ugyanebben az évben a befektetési papirokat elhelyező bankcsoport 40 millió dollárt költött erre a célra. Ami a hirdetési árakat illeti, jellemző, hogy a „Saturday Evening Post” című lapban

Megkezdődött a kisebbségi konferencia Genfben.

(Az Aradi Közlöny genfi tudósítójának távirata.) Tegnap megkezdődött a kisebbségi konferencia, amelyen harminc kisebbségi csoport kiküldöttei jelentek meg. Wilfa H József dr. elnök megnyitó beszédében megjelölte azokat a kérdéseket, amelyeknek megtárgyalása révén közelebb segítik a kisebbségi kérdés megoldását az összes európai államokban. Utána Szüllő Géza dr. cseh-szlovákiai magyar delegátus hatalmas beszédben ismertette a kisebbségi kérdés je-

lenlegi állását. A nemzetiségek sorsában egyelőre még semmi változás nem történt, de minden állam kénytelen foglalkozni a világproblémává nőtt kisebbségi kérdéssel. Az igazság utban van. A kisebbségek jogait csak a valódi demokrácia és annak intézményei védik és meg kell az egyes kormányoknak a kisebbség jogait adniok. Románia magyarsága részéről a kongresszuson Jakabffy Elemér dr. és Balogh Artur dr. vesznek részt.

Aradi matrona tűzhalála.

Osszeégett egy hetvenéves beteg asszony.

(Arad, augusztus 23.) Megrendítő szerencsétlenség történt ma délelőtt Aradon. a ségai határban. A Szántay-tanyán feküdt hetek óta betegen Ludovik Lajosné hetven éves öreg asszony. A szerencsétlen asszonyt ma délelőtt magára hagyták és valószínűleg leejtett valamit az ágy alá, mert gyertyát gyújtott, hogy annak világossága mellett azt megkeresse. A gyertya lángjától meggyulladt Ludovikné ruhája és a könnyű gyúlékony anyag

egy pillanat alatt lángba borította egész testét. Fájdalmas sikoltozásra besiettek hozzátartozói és párnákkal eloltották a tüzet. Az idős asszony eszméletlenül maradt a szoba közepén. Testén rendkívül súlyos égési sebeket szenvedett, úgy, hogy a kórházban sem sikerült eszméltre téríteni. Életbenmaradásához alig van remény. A szerencsétlenség pontos okának kiderítésére megindult a nyomozás.

Keresik a koslárdi robbanás okát.

A cluji hadbíróóság vezeti a vizsgálatot. — Zavartalan a vasuti közlekedés

(Az Aradi Közlöny cluji tudósítójának telefonjelentése). A koslárdi municióraktárak robbanása ügyében a vizsgálat teljes apparátussal folyik. Sava állambiztonsági inspektor tegnap kiszállt a helyszínre, hogy személyesen vezesse a nyomozást. A mal nappal azonban az állambiztonsági hivatal átadta a nyomozást a cluji 6-ik hadtest parancsnokságá-

nak, amely éjjel-nappal folytatja a kihallgatásokat, azonban még nem sikerült a robbanás okát megállapítani. Clujról egyébként nagyobb csoport katonaság vonult ki Koslárdra, ahol a romok eltakarítása tovább folyik. A vasuti pályatestet már teljesen rendbehozták és a vonatok Albalutáról zavartalanul közlekedhetnek.

egyetlen hirdetési oldal 11.000 dollárba kerül. A Wrigley Rágógummi évente 108.000 dollár értékű elektromos áramot fogyaszt villamos fényképreklámaival.

Ezek a számok a hirdetéseknek és egyéb tek-lamoknak az értékjelzői Amerikában. Tanulságosak azonban minden európai államra, mert a hirdetés mindennél jobban mutatja egy állam gazdasági erejét, kereskedelmének, iparának és vállalkozásának fejlődését.

Tragikomikus randevu Aradon.

Az amerikai nagybácsi megdöbbentő felfedezése. — A korzó szépe és az ismeretlen amerikai rokon szerelmi találkozója.

(Arad, augusztus 23.) Nem irunk neveket, vagy közelebbi helymegjelölést ebben a történetben. Nem is fontos. Nem a személyek adnak különös jellegzetességet ezeknek az eseményeknek. Csak a többi felszervirozásban, egy kevés fantáziakeveréssel, egy modern társadalmi regény anagául is szolgálhatnak. Szó van a gazdag amerikai rókorról, aki még husz esztendőskorában vándorolt ki a dollárok hazájába, ahol 15 év alatt jelentékeny, amerikai viszonylatokban is tisztességes vagyona tett szert. Az amerikai rokon ama kevesek közé tartozott, aki ilyen távolról is tartotta a közeli rokonságot. Levelezéssel, sőt jelentékeny pénzbeli támogatással is fenntartotta a nexust aradi hozzátartozóival, akik — és ezt talán felesleges is megjegyezni — szegények.

Egy nap a bevezetés és most jön az első fejezet, amikor a gazdag rokon tényleg megérkezik Aradra. Délután jött és szállodába szállt, úgy tervezve, hogy csak másnap leni meg a rokonokat. Egy-két óra pihenés után a korzóra ment, elegánsan kicépezve és szeméznél kezdett a nőkkel. Egy csinos bakfis erősen reagált a szemézésre és az amerikai hamarosan bemutatkozott a kisleányoknak.

— De kérem, ez nem illik.

— Ez már megszokott mód — mondja a férfi.

Második fejezet: Megnyugtató, sőt, virág-cukrászda és végül a csinos bakfis — bármilyen hihetetlenül is hangzik — elfogadta a randevura való meghívást. Szóval az amerikaiak nagyszerűen sikerült az első est és fejedelmi módon megjutalmazta a kisleányt, aki ugy este 9-kor szívélvesztést vett az amerikai lovagtól és szépen hazament.

Most jön a harmadik fejezet, amely nem ilyen csendes, de sokkal érdekesebb. A gazdag rokon másnap délelőtt 11 óra tájban megjelenik szegény rokonánál.

— Mindjárt jönnek a gyerekek, — mondják neki büszkélkedve. És jöttek a gyerekek, a nővér pedig bemutatja az egyik leányt.

— Két éves volt, amikor Amerikába mentem...

A gazdag rokon elképedve ismerte fel unokahugában az esti partnert. Most pedig jön a csunya fordulat. A gazdag amerikai rokon irítozatosan fel volt háborodva és leleplezte a kedves esti partnert, aki ájultan esett össze anyja lábai előtt. Az amerikai pedig vette a kalapját és elment. Eddig szól a kis részvény, kellemetlen, csunya, bánító, jellemző, de nagyon mai kis regény...

SPORT

O A Szent István-díj győztese. Budapestről jelentik: Nagy érdeklődés előzte meg az idei Szent István-díjért való versenyt. A 24.000 pengős nagy díj lefutásában nyolc telivér vett részt és a győztes gróf Wenckheim Dénes Vaditő nevű lova lett. A második és harmadik díj nyertesei Koral és Raina nevű telivérek.

O C. A. „Jiul” Lupeni—C. Sp. „Coltea” Brasov. 6:2 (1:0). Vasárnap délután Lupeni-ben, a Jiul-pályán találkozott először az országos bajnok-aspiráns Coltea a Zsilvölgy legnagyobb erőt reprezentáló együttesével, a Jiullal. A teljesen kompletten felálló csapatok küzdelme a várakozásnak megfelelően, élvezetes és izgalmos sportot nyújtott. A Coltea technikai fölényét teljesen egyensúlyozta a Jiul lelkesedése. Az első félidő tapogatózó játékkal telt el. A két együttes kölcsönösen respektálta egymást és az adott gólok is váratlanul és rajtaütésszerűen történt. A második félidőben a Coltea megbolygatta együttesét és látható idegességgel küzdött, aminek eredményeképpen a Jiul lelkes és fáradszóró együttese rövidesen öt góllal terhelte meg a Coltea háloját. A Coltea csak az ötödik goalnál jutott lélekzethez, amikor ideális csatárjáték után egymásután két góllal szépített az eredményh. A goaloktól a Jiul részéről Kertész (3), Steiner, Kilianovics és Zuharek, a Coltea részéről Hecht osztottak. A mezőny legjobb játékosai Jiul részéről Madarász, Bognár, Kertész, míg a Coltea részéről Hecht és Berta voltak. A mérkőzést Weinertth Jenő bíró erélyesen és hibátlanul vezette.

Sherlock Holmest kirabolták.

A londoni Scotland Yard világhírű detektívönökének különös kalandja egy zsenidilis betörővel

(Az Aradi Közlöny londoni levelezőjétől.) Néhány nap óta egész Angliát az a bűnügy foglalkoztatja, amelyet itt mindenki Sherlock Holmes megleckéztetése néven emleget. A Scotland Yard — a londoni világhíres detektívtestület — primadonnájának ötéves Wensley detektívönököt tekintik.

— Nem egészen helyes ez az állítás, — mondotta egyszer vele kapcsolatban Conan Doyle, a világhíres írő — hogy én Sherlock Holmes alakját John Wensleyről mintáztam. Sherlock Holmest én nem a Scotland Yardban pillantottam meg. Másutt láttam először. De az bizonyos, hogy John Wensley egyéniségből igen sokat vettem át, rajta keresztül tanulmányoztam az igazi detektívet és így ha valaki azt mondja, hogy Sherlock Holmes ösátja tulajdonképpen John Wensley, akkor nem mond valótlanosságot. John Wensley a detektív-mesterséget tudományos alapon művelte. Minden egyes bűnügyhöz tanulmányokat végzett és ezeknek segítségével fel is derítette őket.

— Az én igazi szakmám — mesélte egy ízben azon a banketten, amelyet tiszteletére rendeztek — voltaképpen a betörés. Felderítettem ugyan néhány tucat gyilkosságot is, de ezt csak úgy mellékesen cselekedtem. A betörő — ez az én igazi emberem. A betörő lélektárával tökéletesen tisztában vagyok, azt hiszem, nincs az a fortély, amelyet meg nem fejtettem volna.

Wensley nem nagyított, amikor ezt állította. Egész Angliában mindenki meg volt róla győződve, ha a kezébe vesz egy betörési ügyet, akkor halálosan bizonyos, hogy ki is bogozza azt. John Wensley ez év január havában ünnepelte detektívönökségének 25 éves jubileumát. Persze nagy szeretettel vették körül, a sajtó számtalan cikkben emlékezett meg „hőstetteiről” s tisztviselőtársai s felebbvalól ünnepi lakomát rendeztek tiszteletére. Ezen az ünnepi lakomán szóba került, vajjon lehetsége-e a betörés ellen abszolút módon száz százalékgig védekezni.

— Ez a probléma — jelentette ki Wensley — régóta foglalkoztatja a rendőröket. Még a tudományos könyvekben is azt állítják a betörésre vonatkozóan, hogy a betörő ellen tulajdonképpen nem lehet abszolút biztonsággal védekezni. Én hosszú esztendőket szántam e kérdés tanulmányozására és végül arra az eredményre jutottam hogy igenis lehet.

Persze általános ámulattal fogadták ezt a kijelentést, mert az ottlévő szakmabeliek igen jól tudták, hogy Wensley e kijelentése rendkívül bátor kijelentés volt, — tudván azt, hogy a betörők a maguk technikáját épen olyan művészeti módon kifejlesztették, mint ahogy a detektívek a magukét kifejlesztették.

— Állításom fenntartom, — folytatta Wensley — már csak azért is, mert nem csupán elméletileg jutottam el odáig, hogy azt állítsam: „a betörés ellen száz százalékgig lehet védekezni”, hanem gyakorlatilag is. A lakásomon, amely a Palmersgreat-en van, olyan berendezéseket fogantatosítottam, amelyek lehetetlenné teszik a betörést.

Magától értetődik, ezt a kijelentést nagy érdeklődéssel fogadták. Még nagyobb érdek-

lődéssel hallgatták a berendezésekre vonatkozó felvilágosításokat.

— A betörő — állította Wensley — már akkor elveszti nálam a játszmat, ha a kertem kapuját kinyitja. Már itt működésbe hoz egy készüléket, amely figyelmezteti az illetékeseket arra, hogy „kutya van a kertben.” Ha a villám lépcsőjére teszi a lábát, megint működésbe hoz egy készüléket s ez így megy mindaddig, amíg a lakás belsejébe nem jut. Itt nem tehet két lépést, hogy figyelmeztető jeleket ne adjon. Van egy készülékem, amely még a Scotland Yard főnökének a szobájába is belecsilingel...

Határtalan csodálkozással hallgatták ezeket a kijelentéseket s mindenki azzal a meggyőződéssel távozott, hogy Wensley csakugyan a detektívzsénik legnagyobbika. A lapok természetesen hírt adtak Wensley beszédéről. Néhány nap múlva Wensley gépirásos levelet kapott, amely szóról-szóra így hangzott:

„Igen tisztelt uram! Ön a tiszteletére rendezett banketten azt állította, hogy a lakása száz százalékgig biztos a betörés ellen. Ezt a kijelentését nem irhatom alá. Rövidesen be fogom önké bizonyítani, hogy valótlan mondt. Én be fogok hatolni a lakásába vagy egyedül, vagy segédemmel s a bűntetőrendvénykönyvben körülírt betörést fogok ott elkövetni. Fogadja tisztelt uram nagyrabecsülésem kifejezését. Harun al Rasid.”

Wensley nagyot nevetett, amikor ezt a levelet megkapta. Sőt — közzé is tette a lapokban, hozzá fűzve azt a megjegyzést, hogy szívesen látja bármikor Harun al Rasid betörő urat. Az egyik hét a másik után mult el, de Harun al Rasid nem jelentkezett. Wensley nem tett különösebb intézkedéseket a fogadtatására, mert erősen meg volt róla győződve, hogy a készülékek mulhatatlanul meghiusítanak minden betörési kísérletet. A mult hét elején aztán hivatalos ügyben Nizzába kellett utaznia. Minthogy a felesége sem volt otthon, két detektívet rendelt a lakására. A két detektív, a szakácsnő, szobaleány és két inas, — ezek voltak a Palmersgreat-i villában. Sem a két detektív, sem a cselédség nem tapasztalt semmi gyanusát. Az élet egyhanguan folyt a villában.

Tegnap azután beütött a mennykő. Amikor a személyzet reggel felébredt, a villát kifosztva találta. A betörők főképpen az éremteremben dolgoztak. Wensley ugyanis szenvedélyes éremgyűjtő volt és kincseket érő éremgyűjteménye hevert az egyik teremben. Ezeket a betörők mind összeszedték. De más értékes holmikát is becsomagoltak. A legértékesebb azonban az, hogy a betörők magukkal vitték azt a készüléket is, amely a Scotland Yard detektívönökének a szobájába alarmszerű csengetyűhangokat adott. Wensley természetesen azonnal hazahívták Nizzából. Míg haza nem érkezett, senki hozzá nem nyult a villa berendezéséhez. Mindent úgy hagvtak, ahogy a betörés után maradt. Wensley azonnal hozzáfogott a „tudományos” vizsgálatokhoz, de eddig semmiféle eredményre nem tudott jutni. Jó! informált körökben bizonyosra veszik, hogy Wensley lemond hivataláról, ha ezt az ügyet nem tudja sikeresen megoldani.

ERZSEBET MOZGO.

Ma d. u. 1/2 7 és este 1/4 10 órakor

Florenci hegedős

Pauciner híres regénye nyomán, természeti szépségekben bővelkedő mai modern élekép. Főszerepben: **Conrad Veldt, Elisabet Bergner és Grete Moosheim.**

Jön! Artatlan Zsuzsi Jön!

Szép idő esetén az esti előadások a kerthelyiségben.

Hány éves Josephine Baker?

Zerkovitz Béla érdekes színházi pöre a revük csillaga ellen. — A fekete star imádja a magyarokat, de pesti vendégjátékának szerződését érvénytelennek mondja.

(Az Aradi Közlöny budapesti tudósítójától.) Érdekes színházi botrány kavarg most a magyar fővárosban. Nem valamelyik ferencvárosi lebut „csillaga” áll most a botrány középpontjában, hanem a világhírű Josephine Baker, a négernőből lett európai star, aki néhány esztendő óta, hogy az Ujvilágból áthajózott s ördögös fekete combjait a párisi „Folies Bergere”-ben először bemutatta: lángbaborította a nézők földrészt valamennyi dekadens férfiszívét. Röviden: arról van szó, hogy Budapest Josephine Bakerrel is úgy járt, mint a másik amerikai szenzációval, az óceánrepülő Chamberlinnel, akit a magyar fővárosban hosszú ideig hiába vártak. Chamberlin ugyan később jóvátette hibáját s megmutatta magát Budapestnek, Baker kisasszony azonban nem hallandó erre, holott szerződésileg kötelezte magát egy egyhónapos vendég szereplésre. A szerződés szövege a következő: Páris, november 18. Alulírott kötelezem magamat, hogy 1927. április elsejétől egy hónapig a budapesti Royal Orfeumban fel fogok lépni. A fellépés ellenében havi három ezer dollár gázsit kapok a varieté igazgatóságától. Abban az esetben, ha bármelyik szerződő fél nem tartja be a szerződést, három ezer dollár ténnyel pénzt fizet. Josephine Baker, s. k. Arnaud et Cie.

A szerződést mult év novemberében Zerkovitz Béla megbízásából Arnaudék színházi ügynöksége kötötte meg. Zerkovitz ugyanis kiutazott Párisba s meghívta egyhónapi budapesti vendégfellépésre Josephine Bakert, mire azonban a szerződés betartására került volna sor: legnagyobb meglepetésre arról értesült, hogy a táncosnőnek nincs módjában teljesíteni szerződését, mert áprilisban „Milonga” nevű bárjában kénytelen gazdag közönséget szórakoztatni s a bár öt nap alatt meghozza a három ezer dollár jövedelmet. Zerkovitz párisi látogatásának eredménye egy egyszerű ügyvédi felszólítás volt, ezzel a szöveggel:

Mélyen tisztelt Művész! Ugyfeleim, a budapesti Royal Orfeum és a Parisien Grill igazgatói nevében tisztelettel felkérem, hogy elmaradjon vendég szereplése miatt kikötött három ezer dollár pótlólet három napon belül szíveskedjék iródamba lefizetni. Ellenkező esetben bírói utra terelem az ügyet. Tisztelettel: (Aláírás.) Ilyen levelet valószínűleg alig kapott eddig Európa ünneplő szereplője, akiből ezalatt olasz hercegnő is lett aki mosolyogva magyarázta Zerkovitznak: várják meg Budapestben, amíg 1928-ban szabadságra mehet, akkor biztosan ellátogat majd a magyar fővárosba. Különben is régen készül már oda, hisz imádja a magyarokat és a cigánymuzsikát. Ami pedig a szerződést illeti, az ugysem ér semmit, mert csak 1918. februárjában lesz Josephine Baker 21 éves.

Zerkovitz erre felkeresett egy francia ügyvédet, akitől tanácsot kért. Az ügyvéd azt a felvilágosítást adta, hogy a joggyakorlat szerint már nagykoru lett Baker, mert szerződéseit eddig is mint fiatalok köthette. Zerkovitz ennek alapján megindította a pert Josephine Baker ellen, amely többek között hivatott lesz megállapítani azt is, vajjon nagykoru-e már a fekete star s ha még kiskorú: jogában áll-e megszegni a szerződéseket? Budapest tehát fontos szerepet kezd játszani Josephine Baker életében, mert vele kapcsolatban dől el a revük ünneplő csillagának életkora.

U LEGUJABB
R Párisi divat
A BEMUTATÓ
N

24-én, szombán
vidám 7 felvonás
keretében
BEMUTATTJA:

FIFI kisasszony.

Főszerepben:

CORINE GRIFFITH és NORMAN KERRY.

Ezenkívül:

Jon dadának udvarol

kacagtató burleszk.

Előadások kezdete 5, 7 és 1/4 10 órakor.

27-én, METROPOLIS Szombathely!
Mindkét rész egyszerre. Mérs. helyárak!

Kettős műsor ma az Apollóban

Excentrikus hercegnő

Kalandor film 7 felvonásban.

Főszerepben:

Ellen Richter

és

Rasputin

Premier!

A fekete szerzetes.

Drama 6 felvonásban.

Az előad. 5, 7 és 1/4 10-kor. Mérs. helyárak

KÖZGAZDASÁG.

Enyhítik a spekulatortörvényt.

Módosítások a kereskedők túlzott szigorúságú ellenőrzésén. — Szó van az uzoratórvény teljes hatályonkívül való helyezéséről.

(Arad, augusztus 23). A kereskedők körében bizonyára a legnagyobb örömet és megnyugvást kelti a hír, hogy az a harc, amelyet évek hosszú során át folytattak az uzoratórvény eltörlésének érdekében, végre bizonyos eredményes befejezéshez közeledik, amennyiben a kereskedelmi és iparügyi minisztérium azoknak az intervencióknak hatása alatt, melyek különböző kereskedelmi és ipari érdekeltségek részéről a kereskedelem szabadságának visszaállítása érdekében történtek, elhatározta, hogy valóban hajlandó lényeges módosításokat alkalmazni a kereskedők megszorítására életbeléptetett rendeleteknél, így elsősorban az uzoratórvényről, sőt esetleg teljesen hatályon kívül is helyezi ezt. A kereskedelmi és iparügyi minisztérium eme hajlandóságáról értesítette a kereskedelmi és iparkamarák szövetségét, egyben azonban garanciát kér arra nézve, hogy az uzoratórvény eltörlésének esetén a kereskedők — nem érezve maguk felett államhatalmi ellenőrzést — nem fognak-e kereskedelmi cikkeikben áremeléseket eszközölni; valamint kijelenti azt is, hogy ha az állami ellenőrzés meg is szűnik, mégis milyen ellenőrzés volna lehetséges? Erről konkrét javaslatot kért a szövetségtől, mely aztán körlevélben értesítette arról a tagkamarákat és felszólította őket, hogy az ellenőrzésnek gyakorlandó módosatairól küldjék be véleményüket. A tagkamarák a fontos kérdésekben kikért véleményüket már készítik is, amely kidolgozott javaslat bizonyára megnyugtató garancia lesz a kereskedelmi árucikkek árának stabil helyzetére nézve, egyben pedig elhatározó javaslatot fog tenni a kereskedők további, de

jóval enyhébb ellenőrzésére vonatkozólag.

Az uzoratórvény módosításának hírére fellekesztük Faragó Rezső vezérigazgatót, a Kereskedők Testületének elnökét, aki munkatársunk előtt a következőket jelentette ki ez ügyben:

— A spekulatortörvény, amint azt valahol már elmondtam, olyan, mint az az őrzem, a kit a puskaporos torony táján akkor is meghagytak, amikor a puskaporos torony már réggen megszűnt. A spekulatortörvénynek csak akkor volt célja és értelme, amikor a valutaromlás idején a kereskedők igyekeztek a valutadifferenciát az árakba beleszámítani és arra kellett vigyázni, hogy ebben az igyekezetben a kereskedők ne menjenek túl a megengedett határokon. Ma, amikor a valuta körül másképp állandó javulás mutatkozik, amikor valutajavulás mellett a belföldi és külföldi fokozottabb termelés egyre nagyobb árukiálatot és versenyt teremt szinte nevetésszerű árdrágításról, áruelhalmozásról és árösszebeszélésekről és olyasmiről beszélni, amiket a spekulatortörvény lett volna hivatva üldözni.

— A kereskedőtársadalom nagy elégtétellel fogadja a kamarák szövetségének azt a sikerét, amely a spekulatortörvény módosítását érte el. Jobb lenne, ha a spekulatortörvénynek teljes hatályon kívül való helyezéséről hallanánk hírt. Remélhetőleg legközelebb elérjük azt, hogy nem lesz jogukban tizenötödik hatóságilag közölni meggyanúsítani és zaklatni a kereskedőt, továbbá, hogy amennyiben még mindig lehetne szó ellenőrzésről, azt a kereskedelmi és iparkamarák szakértőinek hatáskörébe rendeljék.

Zürichben 3.19 a lej.

Helyi valutaárak. (Augusztus hó 23.)

Küizetések: Berlin 39.05, Amsterdam 65.80, Newyork 163.75, London 796.50, Páris 6.43, Milano 8.97, Prága 4.86.50, Budapest 28.60, Zágráb 2.88.50, Bécs 23.10, Zürich 31.60. — **Áru:** márnka 39, dollár 161, angol font 7.90, francia frank 6.50, olasz lira 9, cseh korona 4.80, pengő 28.50, dinár 2.80, osztrák schilling 23.20, svájci frank 31.50. — **Pénz:** márnka 38, dollár 160, angol font 780, francia frank 6.30, olasz lira 8.50, cseh korona 4.70, pengő 28.20, dinár 2.70, osztrák schilling 22.90, svájci frank 31. Irányzat: lanyha

Zürichi tőzsdényítés. (Augusztus hó 23.)

Berlin 123.45, Amsterdam 207.87.50, Newyork 518.62.50, London 2521.75, Páris 20.33.25, Milano 28.26, Prága 13.38, Budapest 90.70, Belgrád 9.13.50, Bucuresti 3.20, Varsó 58, Bécs 73.07.50.

Zürichi tőzsdézárlat. (Augusztus hó 23.)

Berlin 123.43, Amsterdam 207.85, Newyork 518.62.50, London 2521.62.50, Páris 20.33, Milano 28.25.50, Prága 15.38, Budapest 90.75, Belgrád 9.13.50, Bucuresti 3.19, Varsó 58, Bécs 73.07.50.

Bucuresti-i tőzsdézárlat. (Augusztus hó 23.)

Devizák: Páris 6.38.50, Berlin 38.52.50, London 792, Prága 4.83, Newyork 162.50, Milano 8.90, Zürich 31.42.50, Bécs 22.97. — **Valuták:** Napoleon 6.58, márnka 38.60, leva 1.24, török lira 0.82, angol font 790, francia frank 6.48, svájci frank 31.75, olasz lira 9.05, drachma 2.10, dinár 2.92, dollár 161.25, lengyel zloty 18, osztrák schilling 23.25, pengő 28.50, cseh korona 4.86.

— A Szeszszindikátus igazgatótanácsa augusztus 31-én tartja első ülését. Bucurestiből jelentik: A romániai szeszgyárak kényszerszindikátusa aug. 31-én tartja meg első igazgatótanácsai ülését Bucurestiben. Az igazgatótanácsai ülésen fogják megválasztani a szindikátus alelnökeit, megszervezni a bucuresti-i állandó irodát, határoznak a kontingens szétosztása és a belső szervezkedés kérdésében. Az igazgatótanács első ülését megelőzőleg a brasovi körzeti szeszgyárosai augusztus 26-án, pénteken értekezletet tartanak, az Erdélyi Szeszgyárosok

Szövetsége pedig a napokban szintén ülést tart, amelyen a körzeti tagok kívánságait fogják leszögezni. Megiruk, hogy a szindikátusban képviseltetni fogja magát a pénzügyminisztérium, a földművelésügyi minisztérium, valamint a közegészségügyi minisztérium is. A három minisztérium képviselőjét még nem jelölték ki. A szindikátus Bucurestiben permanens bizottságot delegált, amely a szervezés munkálatait végzi és állandó kontaktust tart fenn a pénzügyminisztériummal, az egész országra kiterjedő szervezkedés végrehajtására. Az eddigi tervek szerint a szeszszindikátus szeptember 15-én kezd meg ténylegesen működését.

— A Belvárosi Takarékpénztár félévi mérlege.

A Belvárosi Takarékpénztár Rt. igazgatósága megtartott ülésében megállapította az intézet félévi mérlegét, mely 467,257.59 pengő tiszta nyereséggel zárul az előző teljes év 434,111.79 pengő nyereségével szemben. Az idei félév nagyobb nyeresége egyrészt annak a következménye, hogy a Belvárosi Takarékpénztár az év elején alaptőkéjét 3.000.000 pengőről 6.000.000 pengőre emelte fel, amely tőkésaportulát megfelelő gyümölcsösítést nyert, másrészt azonban jelentékeny része van az idei nagyobb nyereségben annak a körülménynek is, hogy az elmúlt félévben a Belvárosi Takarékpénztár igen élénk üzletmenetre tekinthet vissza. Az intézet kezelésére bizott idegen tőkék összege, azaz a betétek és hitelezők tétele együttesen 22 millió pengőről 31 millió pengőre, a váltótárca állománya pedig 11 millió pengőről 20.5 millió pengőre emelkedett. A legutóbbi időben a közönségi kölcsön-üzletet is újból megkezdte a takarékpénztár. A Belvárosi Takarékpénztár 7½%-os angol fontra szóló zálogleveleket és 7%-os pengőre szóló közönségi kölcsönkötvényeket bocsát ki, amelyekből eddig összesen mintegy 10 millió pengő értéket helyezett el a külföldi piacokon, Amsterdamban, Londonban és Newyorkban. A Belvárosi Takarékpénztár legutóbbi alaptőkeemelésében tudvalevőleg jelentékeny mértékben vett részt az angol tőke is. Az intézet részvényei Angliában teljes sikerrel nyertek elhelyezést és ennek következtében a londoni tőzsdé vezetője hozzájárult a Belvárosi Takarékpénztár részvényeinek a londoni tőzsdén való jegyzéséhez. Az a körülmény, hogy a Belvárosi Takarékpénztár részvényei jegyzésre kerültek a londoni tőzsdén, nemcsak annak a pozíciónak az elismerését

jelent, melyet a Belvárosi Takarékpénztárnak sikerült a nemzetközi pénzpiacon kivívnia, hanem egyúttal élénk bizonyítéka annak az egyre szorosabodó való kapcsolatnak is, mely Magyarország és a londoni pénzpiac között fennáll.

— Aktív Románia külkereskedelmi mérlege.

Bucurestiből jelentik: A pénzügyminisztérium statisztikai osztályának kimutatása szerint Románia külkereskedelmi mérlege a folyó évi július hó végén aktív volt. Január 1-től július 31-ig az import értéke 19 milliárd 477 millió 467 ezer 879 lej volt, míg ugyanezen idő alatt Románia 21 milliárd 617 millió 433 ezer 284 lej értékű árut exportált. A kereskedelmi mérleg tehát kétmilliárd 139 millió 963 ezer 403 lejjel aktív. Az 1926. év hasonló időszakának kiviteli és behozatali statisztikáival való összehasonlítás után kitűnik, hogy az elmúlt év január 1-től 31-ig az import értéke 20 milliárd 756 millió 3660 lej volt, míg ugyanezen idő alatt a Romániából exportált áruk értéke 20 milliárd 941 millió 249 ezer 655 lejt reprezentált. Az elmúlt év hasonló időszakában tehát Románia külkereskedelmi mérlege csak 185 millió 246 ezer 55 lejjel volt aktív.

Bécsi mérnök titokzatos eltűnése.

Bécsből jelentik: Rejtélyes módon tűnt el Jakobi Tivadar 38 éves bécsi mérnök az osztrák fővárosban. A mérnök, aki a város szolgálatában áll, augusztus 15-én tért vissza szabadságáról és elfoglalta hivatalát. Másnapra eltűnt. A rendőrség nyomozást indított. A mérnök lakásában félig kicsomagolva találták meg utazótászkáját, egyébként azonban semmi más nyomra nem bukkantak. Tisztviselőtársai véleménye szerint az öngyilkosság kizárt, mert Jakobi vidám és meglehetősen ember volt, aki tisztviselőtársai és felebbvalói körében közszeretettel örvendett. A nyomozás folyik a rejtélyes eltűnés ügyében. Jakobi Kassán lakó édesanyját is értesítették a titokzatos esetről.

Felakós szerkesztő: RETHY JÓZSEF.

Cenzura: Prefectura Judetului.

Gyors- és gépiró
nő, vagy férfi,
ki vevőkkel is foglalkozna, aradi ipari és kereskedelmi vállalat-hoz kerestetik. — Nyelvösmeret feltétlen szükséges. Ajánlatokat referenciákkal RUDOLF MOSSEHOZ Arad kéretnek. 10432

Bécsi áruinflavásár!

1927. szeptember 4-11-ig!

Külön rendezések:

Belga kiállítás! Olasz kiállítás! Szovjet orosz kiállítás! Japán kiállítás! „Technikai újdonságok és találmányok” Szállodal cikkek vására! Reklám-kiállítás! Rádió-vásár! Bécsi szórmodivat-szaloni! Nincsen vizum! Vásárlagazolvánnyal és utlevéllel szabad határátlépés Ausztriából! Nincsen engedély-változó vizum! A magyar átutazási vizum a vásárlagazolvány előmutatásakor a határon átvehető! Jelentkezni utazási kedvezmények a román, jugoszláv, csehszlovák, magyar és az osztrák vasutakon. a Duna, a Fekete tengeren valamint a légi közlekedésnél! Mindennemű felvilágosítással valamint vásárlagazolványokkal (a 150 lej) a

Wiener Messe A. G. Wien VI

és — a lipcei őszi áruinflavásár tartama alatt — a tudósító hivatalnál Leipzigban, Österreichisches Messhaus, Hainstrasse 16-18. és a tiszteltbeli képviselők szolgálnak Aradon:

Kereskedelmi és Iparkamara.

„Idet” utazási és szállítási vállalat Str. Bortholet 2
Sohanker & Co. nemzetközi száll. váll. R.-T. Acsev-pal.
Compagnie Internationale des Wagons-Lits, Boulevard
Regina Maria 18 4498

INGYEN AD MINDEN FELVÉTELHEZ EGY MŰVESZIKIVITELŰ NAGYÍTÁST *Stojkovits és Békés* P. Avram Iancu (Szabadság-ter).

Rádió-műsor.

Szerda, augusztus 24. Wien-Gréc. 16.15. Szórák-koztató zene. 20.05. Szimfonikus hangverseny. — Berlin. 13.45. Harangjáték. 17.30. Szórakoztató zene. 20.10. Operettelőadás. — Breslau. 21. Énekhangverseny. — Frankfurt. 20.15. Operacst. — Leipzig. 20.15. Charles de Coster-est. 22.15. Tánccsena. — Milano. 16.15. Szórakoztató zene. 20.45. Fra Diavolo, opera. 23. Jazz-band. — München. 17.45. A Birkgit-kvartett hangversenye. 21.30. Zenés vigjáték. — Pozsony. 18. Gramofon hangverseny. 19. Szimfionikus. — Prága. 19. Sámson és Delila, opera. 22.20. Kávéházi hangverseny. — Róma. 21.10. Szimfonikus hangverseny. — Stuttgart. 20. Rádióoperette egy felvonásban, utána hangverseny, utána egy felvonásos vigjáték. — Zágráb. 20.50. Énekhangverseny. 22. Gramofonzene. — Budapest. 9.30. 12. 15. Hírek, közgazdaság. 18. A m. kir. 1. honvédzenekar hangversenye. 20. A magy. kir. Opera szimfonikus zenekarának hangversenye. 23. Tóth Árpád cigányzenekarának hangversenye.

NYILTÉR

E követ már közzétették nem vállalunk felelősséget
OVAS.

Fiam, Klopót Andor eltávozott házamtól, ténykedéseiről sem személyemben, sem cégem nevében (Weiss Lajos, Illa) felelősséget nem vállalok.

1927. augusztus 20.
4434 **Özv. Klopót Ferencné, m. p.**

ÉRTESETÉS.

A n. s. község szíves tudomására adom, hogy Aradon, Str. Marasesti (Kossuth-utca) 8. szám alatti házban **férfi ruhakészítő üzletet** nyitottam, ahol a legdivatosabb ruhákat, felöltőket, valamint javításokat, átalakításokat a legolcsóbb áron elkészítem.

Szíves pártfogást kér:
4426 **Szuperits Ferenc férfi szabó.**

Bátorság

és áldozatkészség kell minden vállalkozáshoz, hogy sikert érjünk el. Azt a kereskedőt, aki csöndben, szerényen, anélkül, hogy életfelt adna magáról, várja üzletében a vevőt, keserű csalódás ér, mert üzlete napról-napra hanyatlik. Nem szabad sajnálnia a hirdetésért befektetett pénzt, mert az busásan meg-hozza a gyümölcsöt. Fei kell ébreszteni a közönséget közönyösből. Ezt a leg-eredményesebben 42 év óta tennőllő **A R A D I K Ö Z L Ö N Y B E N** elhelyezett hirdetés után érheti el.

„PUCHER” cserépkályha és takaréktűzhely raktára **Arad, Piata Avram Iancu (Szabadság-ter) 3.** Legszababb kiviteletű bel- és külföldi cserépkályhák és takaréktűzhelyek. —: Mindennemű kályhás munkálatok u. m. áttrakások, javítások, falburkolatok elvállaltatnak. Szíves pártfogást kér **Stein Mórné.**

APRÓ HIRDETÉSEK.

AZ APRÓHIRDETÉSEK DIJÁT SZAVAK SZERINT SZÁMITJUK. Minden szó hétköznap 4. vasárnap 5 Lej, vastagabb betűvel 8, illetve 10 Lej. A legkisebb hirdetés ára 10 szög hétköznap 40. vasárnap 50 Lej. A vastagabb betűvel kívánt szavak aláhuzandók. Az apróhirdetéseket előre kell fizetni. A kiadóhivatal fenntartja magának a jogot, hogy az olyan apróhirdetés szövegét, amely eredeti alakjában nem közölhető, megváltoztassa. Hirdetéseket délután 5 óráig vesszünk fel. Csak válaszbélyeggel ellátott kérdezősködésekre válaszolunk. Ajánlatok, leltárs levelek továbbítására megfelelő postabélyeg csatolását kérjük. A kiadóhivatal telefon száma 151. A hirdetésekre vonatkozó felvilágosítást a kiadóhivatal adja meg.

LEVELEZÉS.

FIATAL, csinos urind, középkorú, gentleman uriember barátságát keresi. Leveleket „Diszkreció fontos” jelzéssel az Aradi Közlöny kiadóiába kérem leelve.
4433

ALKALMAZÁS.

SZÜCS-MŰHELYVEZETŐ SZABÁSZ alkalmas alkalmazásra felvételt. Zboray V. dr. Andriška, Oradea-Mare. 4435

NÉGY polgári végzett leány kezdő hivatalnoknői, pénztárnoknői állást vállal. Cim az Aradi Közlöny kiadóiában. 4428

ANGOL-FRANCIA varrónő házakhoz ajánkozik. Cim az Aradi Közlöny kiadóhivatalában. 4421

KERESKEDŐSEGÉDET keresek szeptember 1-é belépésre, ki fűszer- és vasszakmában járta, románul, magyarul beszél. Mann Vilmos, Chisinau, Jud. Arad. 4423

MAGYAR, német gyors- és gépirőnd, ki könyveléshez is ért, felvételt. Román nyelv tudással előnyben. — Ajánlatok „Részvénytársaság” jelzéssel az Aradi Közlöny kiadóiába kéretnek. 4419

HÁZTARTÁS minden ágában járta, intelligens nő kisebb családuál állást vállalna. Cimem az Aradi Közlöny kiadóhivatalában. 4437

VÉTEL ÉS ELADÁS.

POTELOK, Biedermayer szalon, antik szekrények, varrósasztalok, mángorló, ebédlőszőnyegek, lenvászon női ingek, függönyök, storeok, férfi ruhák, bőrártalok, festmények, gyermekkoszori, asztalok, székek, előszobafal, virágállvány, szalonok, hálóok, ebédlők, uri szoba, szekrények, dísztárgyak, diványok stb. eladó. Salgóné Arad, Str. Consistoriu-12. (Batthyány-u.) I e., jobb. 1000

UJ KOCSIK nagy választékban eladók. Végli kocsiyáros, Str. Ghiba Birta (Vargy J.-u.) 26. 4854

EGY antik ebédlő asztal eladó. Cim az Aradi Közlöny kiadóiában. 4431

ANTIK és modern bútorokat, műtárgyakat, antik poharakat, márkás porcellánokat, antik sálakat, használt bútorokat, szőnyegeket, szervizeket, férfi ruhákat, fehérneműeket, stb. bizományba veszek, azok magas árrban való gyors eladásáról gondoskodom. Salgóné, Str. Consistoriu-12. (Batthyány-u.) I em. jobb. 1000

MACULATURA PAPIR 5 kigras csomagokban kapható az Aradi Közlöny kiadóhivatalában. 500

Mielőtt kályhaüzkségletét beszeresné tekintse meg ahol „PUCHER” cserépkályhák raktárámat Arad, Bul. Reg. Ferd 63/65 (Dengi-ház), és takaréktűzhelyek lezálított áron szerezhetők be. Átrakások, javítások, falburkolatok és minden e szakmába vágó dolgok a legpontosabban végeztetnek. Szíves pártfogást kér: SZERB ANTAL kályhásmeister

Már 30 cK.-ért = 150 Leiert
kaphat 1/3 csehszlovák III. osztályu sorsjegyet.
Főnyeremény esetleg cK. kétmillió = 10,000 000 Lei.
Kis rizikóval! Csak az Ungár S. bankhával Nagy vagyont!
bankházánál szerezhet
Ha azonnal rendel zárt borítékban csehszlovák osztálysorsjegyet.
A III. osztály huzása 1927. szeptember 20-án.
Főnyeremények: 1.000.000 cK., 700.000 cK., 800.000 cK., 200.000 cK.
stb. stb. Össznyeremény érték 60,000.000 cK.
A III. osztályu sorsjegyek árai: cK. 30 1/3 Lei 150 cK. 60 1/3 Lei 300 cK. 120 1/3 Lei 600 cK. 240 1/3 Lei 1200
Minden rendelést azonnal végrehajtunk. Fizetés a sorsjegy vétele után. Huzás után azonnal küldjük a nyereményjegyzéket.
UNGÁR S. bankháza
BRATISLAVA, (Csehszlovákia.) Ventur-u. 20.
Ügyes képviselők magas jutalék mellett felvétetnek. 4408

OKTATÁS.

ZONGORÁZNI tanít akadémiai módszerrel Bárdosné, gyermekek tanításában speciális paedogog. Piata Plevnei (Arpad ter.) 4. 4425

GORDONKA tanítást vállalok. Cim ill. Klein Mór Arad. 10432

Pótvizsgákra
franciából nagyon olcsón biztos sikerrel előkészíték 4323
Cim az Aradi Közlöny kiadóhivatalában

INGATLAN.

ELADÓ egy lóforgalmu nagyközszében fekvő 8 láratu automatikus vámmalom. Cim az Aradi Közlöny kiadóiában. 4402

ELLÁTÁS.

INTELLIGENS urindot, vagy iskolabíró urilányokat teljes ellátásba fogadok. Cim az Aradi Közlöny kiadóiában. 4424

KÉT vidéki iskolás fiu teljes ellátásra felvétetik. Cim az Aradi Közlöny kiadóhivatalában. 4429

ÜZLETEK.

UJMIKALAKAN. főut 21. sz. alatt vendéglő és fűszerüzlet eladó, esetleg a ház is eladó. 4420

EGY fűszerüzlet lakással együtt kiadó. Str. Ed. Ciorogariu 16. (Vécsev-u.) 4422

Bankkölcsönök
10000
házakra, földekre, vagy egyéb ingatlanokra, 10,000 lejtől, 1 millió lejig betáblázás mellett folyósítatok. **HAASZ ALBERT** Irodája Arad, Str. Eminescu (Dák Ferenc-u.) 17. sz.

Ügynökök:
férfiak, nők, magas fizetéssel felvétetnek. **BRAUN**, Calea Banatului 3. (Asztalos Sándor-u.) 4436

MOSÓCI-TELEPEM
a Főuton 2 szoba, előszobás magánház, téglaépület, minden melléképülettel, pincével, virázos és baromfiudvarral, kerttel. 180.000 leiert sürgősen eladó, azonnal elfoglalható. 60.000 lej készpénzzel átvehető. Meghízott: Györfiv „Mures” Irodája, Str. Unirel. 15297

Gabonaszakmában
és könyvelésben jár-
tas 26—28 éves

fiatalembert
azonnali belépésre
keresünk.
4437
Cim az Aradi Közlöny kiadóiában.

Magánház
város központjában,
modern 4 szobás elfoglel-
ható lakással parkírozott
udvarral eladó. —: Cim az
Aradi Közlöny kiadóiában
4401

Makulatura,
tisza lappeldányok
csomagolásra,
5 kgr.-os kö-
tegekben
kaphatók az Aradi Köz-
löny kiadóhivatalában.

VIZUMOK követségeknél **!! Künstler-vizumiroda !!** Bármily ügyet vagy meg-
Utlevelhosszabítások, C.F.R. bérletek **Arad, Bul. Reg. Maria 22. :: TELEFON: 86. ::** Dácia szállóval szemben. **bízást pontosan elintézi.**